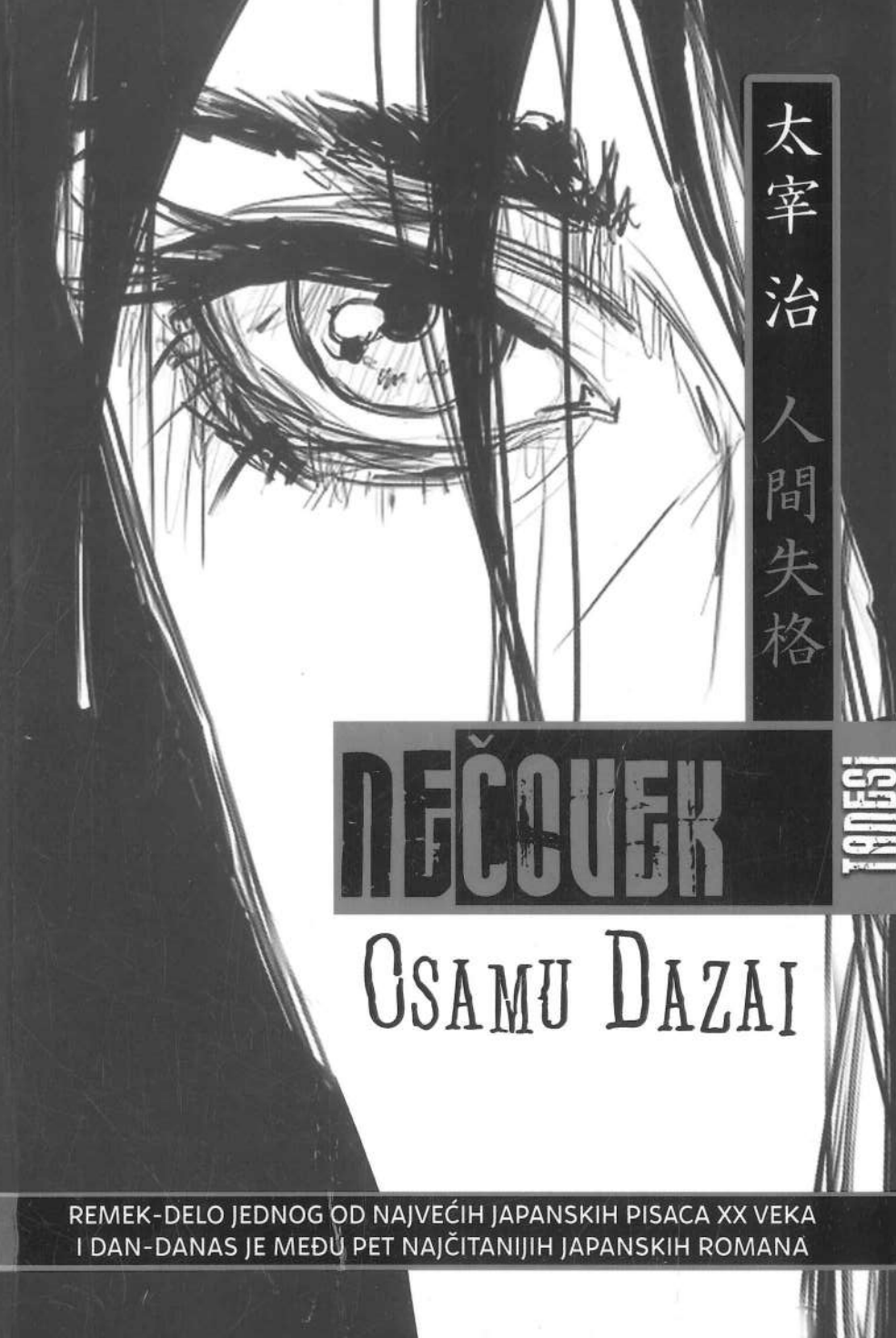

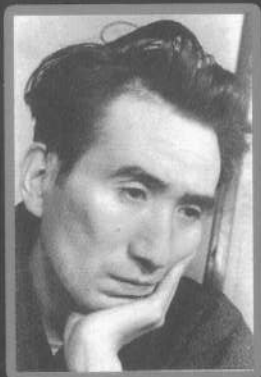

太宰治 人間失格

NEČOVEN

CSAMU DAZAI

REMEK-DELO JEDNOG OD NAJVEĆIH JAPANSKIH PISACA XX VEKA
I DAN-DANAS JE MEĐU PET NAJČITANIJIH JAPANSKIH ROMANA

Osamu Dazai (Šudi Cušima) jedan je od najznačajnijih japanskih pripovedača i romansijera XX veka. Rodio se 1909, a u ponoć 13. juna 1948, teško bolestan od tuberkuloze, napisao je testament i bacio se u reku, zajedno s Tomie Jamazaki, s kojom se slučajno upoznao u kafani. Njihova beživotna tela pronađena su 19. juna, na piščev 39. rođendan. Pre toga je dvaput pokušao da izvrši samoubistvo udvoje. Potiče iz stare aristokratske porodice i kao student ušao je u komunistički pokret, u koji se brzo razočarao. Postao je narkoman, izdao je drugove i predao se policiji. Osećaj krivice počinjenih grehova postaće jedna od bitnih tema njegove književnosti. Njegova prva knjiga priča *Pozne godine* (1936), iz koje se ističe pripovetka *Sećanje*, nominovana je za uglednu nagradu Akutagave, posle čega je stekao ugled vesnika novog senzibiliteta. Sledi roman *Učenica* (1939), pa nekoliko kraćih novela: *Novi Hamlet*, *MeLOSE trčil*, *Cugaru* (1940–44), i na kraju Dazajeva dva poslednja, ali najbolja dela: *Sunce na zalasku* (1947) i *Nečovek* (1948).

SAVREMENI JAPANSKI ROMAN

doi roman u Japanu, njegovi, ari, i manga

Urednik
TATJANA SIMONVIĆ

OSAMU DAZAI

NEČOVNIK

Prevod s japanskog
MATEJA MATIĆ

TANESI 2022

Naslov originala

Dazai Osamu

人間失格 (*Ningen Shikkaku*)

Copyright © za srpsko izdanje TANESI, 2022

SADRŽAJ

Prolog	7
Prvi zapis	13
Drugi zapis	27
Treći zapis	67
Epilog	119

PROLOG

Tri fotografije tog čoveka sam video.

Prva je bila, reklo bi se, fotografija iz detinjstva – imao je oko deset godina, manje-više. Oko njega su se tiskale žene (njegove sestre i rođake?) kod jezerceta u bašti. Nosio je pantalone sa širokim štraftama i užasno se smejao, nakrivivši glavu za tridesetak stepeni ulevo. *Užasno?* Tupi ljudi (to su ljudi koji se ne zanimaju za pitanja lepote i ružnoće) videće fotografiju i udeliti idiotski kompliment, kao da tu nema ničeg čudnog:

„Pa baš je sladak!”

Osmeh tog deteta nije sadržao ni trunku onoga što bi svet nazvao „slatkim” a da zvuči bar upola iskreno. Ko je iole naučio da razluči lepo od ružnog, taj će možda neprijatno promrmljati:

„Kako gadno dete!”

i baciti fotografiju pokretom ruke kakvim bi sklonio gusenicu.

Što se više gleda u osmeh tog dečaka, to se više oseti neka neobjašnjiva jeza. Prvo – to uopšte nije osmeh. On se uopšte ne smeje. To pokazuju nje-

gove pesnice, grčevito stisnute. Kad se osmehuje, čovek ne stiska pesnice. To je majmun. Osmeh jednog majmuna. Samo je naborao lice, ništa više. To je bila fotografija jednog čudnog, naboranog lica – maltene „starmalog” – nekako lascivnog, da ti se smuči. Nikada do sada nisam video dete sa ovako čudnim izrazom.

Na drugoj fotografiji, njegovo lice se strašno preobrazilo, toliko da se čovek opet užasne. Bio je mlađić. Da li u srednjoj školi ili na fakultetu, to se nije moglo razaznati, ali je bio užasavajuće lep. Ni ova fotografija nije izgledala kao da oslikava živog čoveka. Nosio je školsku uniformu. Iz džepa na grudima virila mu je bela maramica. Sedeo je na stolici, prekrštenih nogu – i opet se smejao. Ovo sad nije osmeh naboranog majmuna, to je jedan proračunati osmejak, ali se opet, nekako, razlikuje od ljudskog osmeha. Kako imenovati to što mu fali? Težina krvi? Gustina života? Njegovo lice je prazno, neispunjeno, nije čak ni lagano kao ptica, nego kao pero, kao jedan list papira koji se, eto, smeje. Od brade do čela, ono je sasvim veštačko. Nije dovoljno reći isfolirano, površno, ženskasto. Nije to ni pomodarstvo. I od tog lica, kad se čovek zagleda, podiđe ga neka jeza, neobjašnjiva, kao iz strašnih priča. Nikada do sada nisam video mladića ovako čudne lepote.

Treća fotografija je najčudnija. Više se ne raspoznaje ni koliko ima godina. Prosed je. Sedi u ćošku neke sobe (zid te sobe se na tri mesta sljuštio – to se jasno vidi na fotografiji), ruku ispruženih nad malom mangalom, i više se ne smeje. Nema nikakav izraz. Fotografija je odisala zlosutno, ukleto, kao da

Am-ne.
 100% 100%
 100% 100%

je, grejući se na toj mangali, umro prirodnom smrću. Nije samo to čudno na fotografiji. Lice mu je u prvom planu, pa sam uspeo da ga proučim do detalja. Prosečno čelo. Prosečne bore. Prosečne obrve. Prosečne oči. Nos, usta, vilica – ovo lice ne samo što ne odaje izraz, nego ne ostavlja ni utisak. Nema nikakvo obeležje. Pogledam fotografiju – zatvorim oči – već sam ga zaboravio. Mogu da se setim tog zida, i te male mangale, ali lice čoveka na slici se tiho raspline, i šta god da uradim, koliko god da pokušavam, ne mogu da ga se setim. To lice ne može da se naslika. Ne može ni da se nacрта. Otvorim oči – nema ni one radosti kao kad kažeš „Aha! Setio sam se!” Usudio bih se reći da čak ni kad otvorim oči i opet pogledam fotografiju ne mogu da ga se setim. To me onda ozlovolji, iznervira, pa poželim da skrenem pogled.

Čak i lice mrtvog čoveka ima neki izraz, ostavlja neki utisak. Sve u svemu, on nekako, neobjašnjivo, kod posmatrača izaziva žmarce i jezu, možda kao kad bi se na ljudsko telo natakla konjska glava. Nikada do sada – niti jednom – nisam video čoveka sa ovako čudnim licem.

PRUI ZAPIS

u 90-ima ima perverzija!

Proveo sam život pun srama.

Ne razumem kako to žive ljudi. Rođen sam bogu iza nogu, u Tohokuu¹, pa sam voz prvi put video tek kad sam poodrastao. Peo bih se na pešački most koji je vodio preko stanice i silazio s njega, uopšte ne shvatajući da je on napravljen da bi ljudi mogli da pređu preko šina. Mislio sam da je on postavljen samo da stanicu učini kompleksnijom, zabavnijom, modernijom, poput nekog luna-parka iz strane zemlje. I dugo sam to mislio. Penjati se na taj most i silaziti s njega za mene je bila jedna prefinjena igra, najbolja usluga među svim koje nudi železnica; posle sam se, shvativši da su to pre svega stepenice postavljene iz praktičnih razloga, da putnici pređu s jedne platforme na drugu, grdno razočarao. Video sam jednom i metro u slikovnici, i pomislio sam da nije napravljen iz koristi, nego zato što je neobično i zabavno voziti se pod zemljom, umesto nad njom.

¹ Severoistočni deo Japana.

Od detinjstva sam bolešljiv. Često bih, tako bolestan, po ceo dan ležao u krevetu. Čaršav, jastučnica, prostirka – sve mi se to činilo nepotrebnim ukrasom. Kad sam napunio skoro dvadeset godina, shvatio sam da to nije ukras, i ta ljudska prizemnost me je rastužila i razočarala.

Nisam znao ni za glad. Ne, ne u značenju da sam odrastao u kući koja je imala svega dovoljno, ne mislim na nešto tako glupo. Nisam znao šta je *glad* – šta je taj fizički osećaj. Možda sam se čudno izrazio, ali ja i kad ogladnim, ne primetim to. Kad bih se vratio kući iz škole, svi oko mene bi počeli da galame. „Jesi ogladneo? Znamo kako je to kad si u školi po ceo dan, pa se vratiš mrtav gladan. Hoćeš bombone? Hoćeš kolača, hleba?” Ja onda upotrebim svoju urođenu sposobnost da se ljudima dođvorim, pa promrmljam da sam gladan i strpam u usta desetak bombona, ali nisam imao ni najmanju predstavu o tome šta znači glad.

Da se razumemo – i ja jedem. I te kako. Ali se gotovo i ne sećam kad sam nešto pojeo zbog gladi. Jedem šta mi se učini neobičnim. Jedem šta mi se učini ekstravagantnim. Kad sam u tuđoj kući pa me ponude hranom, jedem je, makar i na silu. Stoga su najbolniji trenuci mog detinjstva bili obroci s porodicom.

U našoj kući na selu, svako od nas desetak uzeo bi svoj stočić i seo u jedan od dva reda okrenutih jedan ka drugome. Kao najmlađe dete, ja sam, naravno, sedeo na kraju. Ta soba u kojoj smo jeli bila je zamračena, i taj prizor – porodica od desetak ljudi kako žvaće u potpunoj tišini – izazivao mi je

žmarce. Povrh svega, to je bila jedna prava, starinska seljačka porodica; tačno se znalo šta se jede uz pirinač, i nisi ni smeo da se nadaš nečem neobičnom ili specijalnom. Tako sam zamrzeo naše obroke. U kutku te mračne sobe, kao da drhtim i klečam od hladnoće, ubacujem pirinač u usta, grudvicu po grudvicu, i teram ga niz grlo – zašto ljudi svakog dana tripot jedu? Kako svečano izgledaju! Je li to neka ceremonija? Da se porodica svakog dana po tri puta skupi u jednoj mračnoj sobi, u tačno određeno vreme, poreda stočice i grize pirinač, pogнутe glave, čak i ako im se ne jede, da bi se odobrovoljili duhovi mrtvih koji puze širom kuće? Toliko bi daleko išla moja uobrazilja.

„Umrećeš ako ne jedeš” – ove reči su mi zvučale kao pretnja. To me je sujeverje (meni se i sada čini sujeverjem), međutim, uvek činilo nesigurnim i uplašenim. „Ljudi umru ako ne jedu; zato moraju da rade, i od toga da jedu” – nijedne druge reči mi nisu zvučale tako mutno, nerazumljivo i preteće.

Drugim rečima, čini se da ja i dalje ništa ne razumem o ljudima. Strah da je moje poimanje sreće suprotno poimanju sreće svih ostalih na svetu – zbog tog straha, ja sam noćima uzdisao, prevrtao se, čak skoro podlegao ludilu. Jesam li ja srećan? Još od detinjstva, koliko su mi samo puta govorili da sam srećan! Ali ja sam uvek bio na paklenim mukama; i upravo ti ljudi koji su me nazivali srećnikom meni su se činili mnogo, mnogo – toliko mnogo da se ne može ni porediti – srećnijim.

Ponekad bih pomislio i ovo – u meni se nesreća nagomilala u deset grudvi, i kad bi neko od mojih

bližnjih preuzeo na sebe makar jednu od njih, to bi bilo dovoljno da mu oduzme život.

Dakle, ne razumem. Kakva je priroda i količina njihove patnje? Nemam ni najmanju predstavu. Jedna praktična patnja, patnja koja se može rešiti time što se jede, ali baš zato najsnažnija, najokrutnija, poput najdubljeg pakla, dovoljna da oduva ovih mojih deset grudvi? Možda. Ne znam. Ali kako se s takvom patnjom ne ubiju, ne polude, nego raspravljaju o politici, ne očajavaju, nego ustanu i nastave borbu za život? Zar ih ne boli? Da li se preobraze u potpune egoiste, i ubede sebe da je to sasvim normalno, i ne posumnjaju u sebe niti jednom? Ako je tako, lako im je. Ali možda su svi ljudi takvi, i možda je to dovoljno da se bude jedan potpuni čovek. Ne znam... Da li lepo spavaju, da li se lepo bude? Šta sanjaju? O čemu razmišljaju dok hodaju? O novcu? Nije valjda to sve. Mislim da sam jednom čuo da ljudi žive da bi jeli, ali nikada nisam čuo da žive radi novca. Ali ako uzmemo u obzir da... ne, ne znam ni to... Što više mislim, manje razumem, i obuzima me ta nesigurnost i strah da sam samo ja drugačiji od svih. Ja s ljudima oko sebe skoro ne mogu ni da razgovaram. Šta da kažem, i kako to da kažem?

Onda sam se ovoga dosetio. Da postanem dvorska luda.

To je bio moj poslednji pokušaj udvaranja čovečanstvu. Plašio sam se ljudi, a nikako nisam mogao da ih odbacim. Tako mi je lik dvorske lude postao ta jedna tanka linija preko koje ću moći da se povežem s ljudima. Spolja, to je bio neprestani osmeh.

Iznutra, to je bila mučna, očajnička gluma, uvek na korak od ponora ako u njoj ne uspem.

Ja sam se i prema svojoj porodici još od malih nogu izveštio u ovoj ulozi, nikada ne razumevši koliko pate i o čemu razmišljaju, i na kraju popustivši pod tim strahom i nelagodom. Drugim rečima, ja sam se (i ne primetivši to) pretvorio u dete kome je sve što izađe iz usta laž.

Na porodičnim fotografijama iz tog vremena, svi su ozbiljni, samo ja uvek krivim lice i smešim se. I ovo je bio jedan čin te nezrele, tužne lude.

Kad bi mi neko od njih nešto rekao, nikad mu se ne bih usprotivio. Ako bih se usprotivio, te sitne opomene i primedbe činile su mi se jakim poput munje, dovoljne da siđem s uma. Ne samo što se nisam protivio, nego bih i pomislio: da li su te opomene ta ljudska „istina“ koju dele svi naraštaji od postanja? Ja nemam snage da postupam prema toj istini – da li to znači da više ne mogu da živim među njima? Stoga nisam umeo ni da se svađam, ni da se pravdam. Kad bi me neko kritikovao, osetio bih da sam ja taj koji je u strahovitom nesporazumu, pa bih ćutao, slušao, a iznutra se toliko plašio da ne poludim.

Možda nikome nije lepo kad ga kritikuju ili se na njega ljute, ali ja u ljutitom ljudskom licu vidim na liče najstrašnije životinje od svih, strašnije od lava, od krokodila, od zmaja. Oni tu svoju prirodu inače kriju, ali je bes u trenu otkrije – poput krave koja spava u dolini, pa iznenada repom ubije buvu koja joj se zakačila za stomak. Dovoljno je da ih vidim takve pa da se naježim i zadrhtim. Skoro svaki put

kad pomislim da je i takva priroda možda jedan od preduslova da se bude čovek, osetim kako mi nema spasa.

Od njih sam uvek strepeo i grčio se, a u svoje postupke u uložim čoveka nikada ne osetih sigurnost, te sam ove svoje muke sakrio u malu kutiju u grudima – očajnički prikrivao ovu depresiju i nervozu – ogrnuo se, što više, nevinim optimizmom, i tako, polako, usavršio sebe kao dvorsku ludu i obešenjaka.

Nije bitno kako, samo nek se smeju. Valjda im onda neće smetati moje postojanje izvan njihovog „život”. Samo da im se ne zamerim – ja sam ništa, ja sam vetar, nebo. Uz takve misli, ja sam zasmehavao svoju porodicu u uložim dvorske lude, i pružao tu očajničku glumu čak i slugama i sluškinjama – stvorenjima još neshvatljivijim i strašnijim od porodice.

Leti sam nosio crveni vuneni džemper pod jukatom² i hodao gore-dole hodnikom kako bih nasmejavao ukućane. Čak i moj stariji brat, koji se retko smejavao, zacenio se i rekao da sam mu toliko sladak da ne može da izdrži:

„Jozo, ne stoji ti to.”

Nisam ni ja baš toliko čudak da ne osećam toplo i hladno, pa da mogu da nosim vuneni džemper leti. Samo sam navukao sestrine helanke na ruke kako bi to tako izgledalo.

Naš otac je često odlazio u Tokio poslom, pa je u ulici Sakuragi-čo u Uenou kupio kuću. Veći deo meseca je provodio tamo. Svaki put kad bi se vra-

² Tanki letnji kimono.

ćao, kupio bi nama, pa čak i rođacima, suvenire u ogromnim količinama. To mu je bio nekakav hobi.

Jedne od tih večeri, pre nego što je otac kretao za Tokio, pozvao je nas decu u gostinsku sobu i, smešći se, pitao nas, jednog po jednog, šta želimo da nam kupi. Odgovore je zapisivao u beležnicu. Neobično je bilo što se otac s nama ovako zbližava.

„Jozo, šta ćeš ti?”

Ja u trenutku začutah.

Čim me neko pita šta želim, ja više ne želim ništa. Na sekundu se u kutku glave javi misao: *bilo šta, ionako nema ničega što me može zabaviti*. U isto vreme, nisam mogao da odbijem nešto što mi nude, koliko god da mi se nije dopadalo. Stvari koje mi se ne sviđaju nisam umeo da odbijem, a stvari koje mi se sviđaju kušao sam gorko, oprezno, kao da ih kradem, u agoniji od nekog neopisivog straha. Drugim rečima, ja nisam umeo ni da izaberem jednu od dve ponuđene stvari. Čini mi se sada da je ovo jedna od karakternih osobina koja je postala bitan uzrok mog takozvanog „života punog srama” u kasnijim godinama.

Ja ćutim i snebivam se, pa otac kaže, kao malo ozlovoljen:

„Knjige, je li? U jednoj prodavnici u Asakusi ima maska lava, ko ona što je nose na Lavljem plesu za Novu godinu, taman je veličine za dete, hoćeš možda to?”

Hoćeš možda to? Kad me to pitaju, moja gluma već je propala. Nikakav zabavan odgovor na to ne mogu da dam. Dvorska luda je propala.

„Ma, uzmi mu neku knjigu”, reče brat ozbiljno.

„Dobro.“

Otac zaklopi beležnicu, ništa ne napisavši u njoj, blago razočaranog izraza.

Kakva greška! Naljutio sam oca. Njegova osveta će biti zastrašujuća – šta da radim? Kako da vratim vreme? Te večeri, drhteći u krevetu, razmišljao sam o ovome, te sam tiho ustao i otišao u gostinsku sobu, otvorio fioku u koju je otac stavio beležnicu, prelistao je i dodao na spisak suveniru:

„Lavlja maska.“

Uopšte mi nije trebala ta maska. Zapravo, više sam želeo knjige. Ali primetio sam da otac hoće da mi kupi tu masku, pa sam se, od silne želje da mu udovoljim i da ga oraspoložim, usudio da se u pola noći iskradem u gostinsku sobu.

Kao što sam i mislio, ova moja vanredna mera nagrađena je velikim uspehom. Otac se vratio iz Tokija, i iz dečje sobe sam ga čuo kako glasno govori majci:

„Ja otvorim beležnicu u prodavnici, a ono – vidi šta piše! Ovo nije moj rukopis. Pa sam se onda setio. To je Jozo napisao. Čuti kad ga pitam, a toliko želi tu masku! Šta ćeš, on je čudno dete, spadalo jedno. Pravi se da ne zna, a ipak napiše. A trebalo je samo da mi kaže! Znaš li koliko sam se smejaao u prodavnici? Pozovi ga!“

Jednom prilikom sam okupio služavke i sluge u dnevnu sobu i naterao jednog od njih da nasumično lupa po dirkama klavira (jesmo bili na selu, ali se ipak imalo za sve potrebno pokućstvo), a ja sam, uz tu besmisleni pesmu, igrao indijski ples i zasmejavao porodicu. Jedan od braće je upalio foto-

-aparati i slikao me. Kad sam pogledao fotografiju, video sam da mi iz opasača (njega sam improvizovao peškirom) viri piša. Cela kuća se smejala. Ovo je, možda, bio još jedan veliki uspeh.

Imao sam pretplatu na više od deset časopisa za dečake svakog meseca, a i čitao sam, ćutke, razne knjige koje sam naručivao iz Tokija, pa sam se vrlo dobro upoznao sa imenima kao dr taj-i-taj, naučnik taj-i-taj. Sem toga, znao sam i gomilu strašnih priča, anegdota, šala i komičnih komada, pa sam uvek znao da zasmejem ukućane govoreći blesave stvari ozbiljnog lica.

Ali, ah! – škola!

Tamo sam skoro zadobio poštovanje. I taj pojam – biti poštovan – mene je strašno plašio. Da skoro savršeno lažeš ljude, i da te onda, jednog dana, prozre neko svemoćan i sveznajući, razbije na komadiće i nanese ti sramotu goru od smrti – to je bila moja definicija poštovanja. Čak i ako bih uspeo da obrlatim druge da me poštuju, barem jedan od njih će znati. Onda će taj reći drugima; i kad primete da su prevareni, kakva će tek tad biti njihova osveta, njihov bes? Naježio bih se i od same pomisli na to.

Skoro sam zadobio poštovanje u školi. Ne zato što sam rođen u bogatoj porodici, nego jer sam bio, što bi ljudi rekli, „pametan“. Od detinjstva sam bolešljiv, pa mi se dešavalo da preležim jedan mesec, dva meseca, ponekad i celu školsku godinu. Čak i kad bih tako izmrcvaren seo u rikšu, odvezao se u školu i polagao završni test, činilo se da sam znao bolje od bilo koga drugog u odeljenju. Uopšte nisam učio ni kad sam bio zdrav; tokom časova bih

crtao stripove, i onda ih na odmorima pokazivao i objašnjavao drugovima, zasmekavajući ih. Na časovima japanskog sam pisao smešne priče. Čak i kad bi me nastavnici opomenuli, ja nisam odustajao. Znao sam da se i nastavnik potajno raduje toj mojoj priči. Jednom sam, u posebno tužnom maniru, napisao kako sam u vozu greškom piškio u pljuvaonik kad me je majka vodila u Tokio (međutim, ja sam znao da je to pljuvaonik; namerno sam to učinio, izigravajući dečju nevinost). Znao sam da će se nastavnik na to smejati, pa sam ga tiho pratio do zbornice. Čim je izašao iz učionice, izvadio je iz gornje moje sastav i počeo da ga čita u hodu, kikoćući se. Čim je ušao u zbornicu, zacrveneo se i nasmejao na sav glas (valjda ga je baš tad završio), i onda ga dao drugim nastavnicima da čitaju. Videvši ovo, bio sam jako zadovoljan.

Dežurni zabavljač.

Uspeo sam u tome da svi gledaju na mene kao na dežurnog zabavljača. Uspeo sam da pobegnem od poštovanja. Iz svih predmeta sam imao peticu, sem iz vladanja, iz kog sam imao trojku ili četvorku. To je postala još jedna tema na koju su se ukucani smejali.

Međutim, moja prava priroda bila je skoro dijametralno suprotna od „dežurnog zabavljača“. Već u tom dobu, sluge i služavke naučili su me nečemu tužnom. Silovali su me. Učiniti tako nešto detetu najružniji je, najpodliji i najokrutniji od svih ljudskih zločina. I dan-danas to mislim. Ipak, ja sam trpeo. Čak mi se učinilo da mi ovo samo pokazuje još jednu osobinu ljudi, pa sam se samo nemoćno

smejao. Da sam samo imao naviku da govorim istinu, možda bih se odvažio da njihov zločin otkrijem ocu ili majci. Ali ja ni svog oca ni majku nisam umeo u potpunosti da razumem. Žaliti se nekom drugom čoveku – u taj metod nisam polagao nimalo nade. Rekao to ocu, majci, policajcu, vladi, neće li me samo nadjačati reči nekoga snalažljivijeg, prihvaćenijeg među svetom?

Svi su pristrasni. Zašto bih se nekome žalio? Ostalo mi je samo da ćutim, trpim i nastavim da izigravam dvorsku ludu. — Ovakva osećanja sam tada krio.

Možda će mi se neko rugati. „O čemu pričaš? Nepoverenje prema ljudima? Od kada si ti hrišćanin?“ Međutim, meni se barem čini da nepoverenje prema ljudima ne mora nužno da vodi k veri. Pa zar ne žive svi ljudi (pa i ovi što bi mi se rugali) sasvim mirno u tom međusobnom nepoverenju, ne verujući ni u Jehovu, ni u šta? Jednom kad sam bio dete, u naš kraj je došao jedan poznati političar, iz partije kojoj je pripadao moj otac, da održi govor. Sluge su me odvele da ga slušam. Auditorijum je bio krcat; video sam lica i čuo tapšanje svih onih koji su bili posebno bliski mom ocu. Posle govora, publika se po snegu vraćala kućama u grupicama od po troje ili petoro, i blatila večerašnji nastup svakvim uvredama i tračevima. Među njima sam čuo i te očeve prijatelje. Ti očevi takozvani saborci vredali su ga sa skoro opipljivom ljutnjom u glasu – kako je govor mog oca bio nespretan, kako ni tog političara ništa nisu razumeli. Ti ljudi su zatim došli u našu gostinsku sobu i hvalili njegov nastup kao briljantan, kao da se od srca raduju. Majka je

čak pitala i sluge kako je bilo, na šta su oni, sasvim nonšalantno, rekli da je bilo zanimljivo. A koliko su se samo žalili kad smo se vraćali kući kako nema dosadnije stvari od govorancija!

Ovo je samo jedan primer od mnogih. Ta sveža, čista, sjajna, vesela neiskrenost – kao da, lažući jedan drugog, nikada ne bivaju povređeni, kao da i ne primećuju da jedan drugog lažu – ispunjava život ljudi. Ali to što se lažu, meni nije posebno zanimljivo. I ja svojom dvorskom ludom od jutra do večeri lažem ljude. Ne zanimaju me preterano vrlin poput školske, udžbeničke pravde. Teško su mi razumljivi ljudi koji lažući se žive čisto, svetlo, srećno, ili veruju da će tako živeti. Ljudi me nikada nisu uveli u tu misteriju. Da sam samo to razumeo, ne bih se ovoliko plašio i očajnički im se dodvoravao. Ne bih se suprotstavio njihovom životu i nebrojenim noćima kušao paklene patnje. Drugim rečima, mislim da razlog što nikome nisam rekao za onaj užasni zločin slugu i služavki nije bilo nepoverenje prema ljudima, niti nekakve hrišćanske pobude, već to što su ljudi ti koji su za mene, Jozoa, čvrsto zatvorili svoju ljusku poverenja. Čak su i otac i majka ponekada činili meni teško razumljive stvari.

Tako su mnoge žene nagoniski nanjušile miris moje neizrečene samoće. Čini mi se i da je to jedan od razloga što su me toliko iskorišćavale kasnije u životu.

Žene su na mene gledale kao na nekog ko ume da čuva tajnu ljubavi.

DRUGI ZAPIS

Više od dvadeset velikih stabala planinske trešnje, kore crne kao noć, raslo je na obali toliko blizu moru da su ih skoro zapljuskivali talasi. Kad počne nova školska godina, na tim trešnjama, zajedno sa smeđim, skoro lepljivim lišćem, pupi blistavo cveće na plavoj pozadini mora.³ Kad to cveće počne da opada i stvori pravu mećavu, latice mu se stušte u more i prekriju površinu, pa se, nošene talasima, vrate na obalu. Jedna srednja škola u Tohokuu je tu obalu s trešnjama koristila kao školsko dvorište; ja sam je nekako upisao, iako skoro uopšte nisam učio za prijemni. Tako su i na dugmadi školske uniforme i na znački na kapi cvetale te iste trešnje.

Vrlo blizu su živeli naši dalji rođaci, pa je i to bio jedan od razloga što mi je otac izabrao ovu školu. Tu sam odseo. Ta kuća je bila odmah pored škole, pa sam se jako ulenjio. Istrčao bih tek kad čujem jutarnje zvono. Ipak, svakim danom sam bio sve

³ U Japanu školska i radna godina počinju u aprilu.

popularniji u odeljenju zahvaljujući svojoj dvorskoj ludi.

Prvi put u životu napustio sam „rodni kraj“. Činilo mi se, međutim, da sam ovde mnogo spokojniji nego što sam bio tamo. Možda zato što sam tad konačno usavršio dvorsku ludu; mnogo manje truda mi je bilo potrebno da lažem ljude. Ali, na stranu to – između glume u rodnom kraju i u novom mestu, glume u porodici i među strancima, postoji ogromna razlika u težini, ma kakav genije da je u pitanju, makar to bio i Isus lično. Glumcu je najteže da glumi u matičnom pozorištu. Pa još ako je to u sobi punoj bližih i daljih rođaka – kome je tad do glume? Ali ja sam glumio. I to s popriličnim uspehom. Kad takav talenat napusti svoj rodni kraj, ne može da omane ni jednom u milion puta.

Strah od ljudi je u mojim grudima mileo ništa manje nego pre, ali sam glumio sve bolje i bolje, pa sam u školi uvek uspevao da zasmejem odeljenje. „Dobri biste bili samo da nema Jozoa Onjive!“, učitelj je, kao, jadikovao, a jednom rukom pokrivao usta i smeja se. Čak sam i profesora vojne obuke, glasa snažnog kao grom kad podvikne, s lakoćom terao da se zaceni.

Čim sam se malo opustio i pomislio da sam do kraja uspeo sebe da sakrijem, osetio sam kako mi neko s leđa zariva nož. Kao i sve kukavice koje čekaju da im se okreneš, on je bio najslabašniji u odeljenju, bledog, nadutog lica, nosio je kaput predugih rukava (sigurno stari kaput brata ili oca), očne su mu bile užasne, nikada nije radio fizičko i,

uopšte, ličio je na idiota. Priznajem da nisam mislio da moram čak i njega da se čuvam.

Tog dana na fizičkom, Takeići je, kao i uvek, sedeo na klupi (više mu se ne sećam prezimena, ali znam da se zvao Takeići). Mi smo skakali preko šipke. Ja sam se, namerno ozbiljnog lica, zatrčao ka šipci uz uzvik, preleteo, i pao pravo na dupe. Sve je to bilo isplanirano. Svi su udarili u smeh, a i ja sam se, kao, ozlojeđeno smešio dok sam ustajao i čistio pesak s trenerke. Kad odjednom, osetim kako me Takeići (kad se tu pojavio?) bocka u leđa i šapuće:

„Glumiš. Glumiš.”

Stresao sam se. Zar od svih baš Takeići da provali da sam namerno pogrešio? Osetih kao da su vatre pakla u trenutku obavile svet, i svom snagom sam se uzdržavao da ne počnem da vrištim i ludim.

Ta briga, taj strah nakon tog dana.

Spolja sam glumio tužnu ludu kao i uvek, ali bih, na trenutke, teško i bolno uzdahnuo. Šta god da uradim, sve će to Takeići raskrinkati. Samo je pitanje vremena kad će to svima početi da govori. Čelo bi mi oblio znoj i čudnim pogledom, kao u ludaka, uzalud sam piljio oko sebe. Da samo mogu jutrom, danju, noću – dvadeset i četiri sata da se ne odvajam od Takeićija i pazim da ne oda tajnu! Da se uz njega prilepim, pokušam svim silama da ga ubedim da moja dvorska luda nije „gluma” već stvarnost i da, ako je sreće, postanemo nerazdvojni prijatelji! Ako ništa od toga nije moguće, ostaje mi samo da se molim da Takeići umre – čak sam i to pomislio. Ali, uprkos svemu ovome, nijednom nisam poželeo da ga ubijem. Bezbroy puta do tada poželeo sam da bu-

dem ubijen, ali nijednom da ja nekoga ubijem. Činilo mi se da bih time samo usrećio zastrašujućeg neprijatelja.

Da bih ga pripitomio, često sam imitirao blaženi osmejak, kao kod lažnog hrišćanina, krivio glavu oko trideset stepeni ulevo, spuštao ruke na njegova mala ramena i pozivao ga kod sebe kući glasom slatkim, lepljivim, kao kad se doziva mačka. On je uvek, mutnog pogleda, ćutao. Međutim, jednog dana posle časova – ako se dobro sećam, bilo je rano leto – počela je da pljušti kiša. Svi su se brinuli kako će se vratiti kući, samo sam ja bezbrižno iskočio na polje, znajući da mi je kuća blizu. Tad ugledah Takeićija kako usamljen stoji pored ormarića za cipele.

„Idemo. Daću ti kišobran.“

Povukoh njegovu snebivljivu ruku, potrčasmokroz kišu i stigosmo mojoj kući. Dao sam tetki da osuši naše kabanice, a Takeićija sam poveo u svoju sobu na spratu.

U toj kući su živele moja tetka, koja je zašla u pedesete, njena starija ćerka, koja je imala oko trideset, nosila je naočare i bila visoka ali bolešljiva (ona se jednom udala pa se opet vratila; ostali ukućani su je zvali „seko“, pa sam tako činio i ja), i mlađa ćerka Secu, niskog rasta i okruglog lica, ni nalik na stariju, koja je tek završila srednju školu. U prodavnici u prizemlju kuće prodavale su svašta, od pribora za pisanje do opreme za fizičko, ali im je glavni izvor prihoda bila kirija od jedne zgrade s pet-šest stanova koju je teča sagradio pre nego što je umro.

„Bole me uši“, reče Takeići stojeći.

„To je od kiše.“

Pogledah i videh da mu iz oba uha curi gnoj koji samo što se nije prelio. Lažno se iznenadih:

„Au! To mora da boli.“

Zatim se izvinih nežno, skoro ženski:

„Izvini što sam te izvukao po kiši.“

Otišao sam po vatu i alkohol, položio Takeićijevu glavu na kolena i počeo pažljivo da mu čistim uši. Takeići sad već nije primećivao da je sve ovo proračunata obmana. Čak je izgovorio glupavi kompliment dok je tako ležao:

„Žene sigurno padaju na tebe.“

Kasnije u životu sam shvatio da je Takeići nesvesno izrekao jedno užasno proročanstvo. Da ja „padam“ na žene ili da žene „padaju“ na mene – kako prostačka, posprdna, podmukla reč! Kakva god da je svečana prilika u pitanju, čim ovaj izraz promoli svoju ružnu glavu, to je dovoljno da skrha moju katedralu depresije i ostavi me glupog i bezizražajnog, kao čiča-glišu bez lica. Čudno je to; ako, na primer, zamenim izraz „bol što žene padaju na mene“ malo književnijim – „nesigurnost bivanja voljenim“ – moja katedrala ostaje čitava.

Kad sam Takeićiju očistio uši i kad mi je to rekao, samo sam se zacrveneo, ništa ne odgovorivši, iako sam naslućivao na šta misli. Ali napisati da sam „naslućivao na šta misli“ u tom podmuklom raspoloženju izazvanom tim gadnim izrazom iskazuje jednu glupu misao, nedostojnu čak i komičara-amatera; ništa ja nisam u tom podlom, posprdnom, podmuklom značenju koje implicira ta reč „naslućivao“.

Meni su žene bile još nerazumljivije od muškaraca. U mojoj porodici je bilo više žena nego muškaraca, mnogo njih među rodbinom, a tu su bile i sluškinje koje su počinile onaj „zločin“, pa nije pogrešno reći da sam se od detinjstva igrao skoro samo sa ženama. Međutim, i to druženje s njima bilo je kao hod po tankom ledu. Ne razumem ih, skoro uopšte. U mrklom mraku, ponekad nagazim rep tigra, pa mi on nanese strašnu povredu – ta povreda je pak drugačija od udarca prutom kakav mi nanese muškarci; ona pogađa iznutra, uz strašnu neprijatnost, kao unutrašnje krvarenje, i teško se leči.

Žene te privuku, pa te ispale. Ili te preziru i muče pred svima, pa te snažno zagrlje čim drugi odu. Žene spavaju dubokim snom, kao da su mrtve. Da ne žive možda da bi spavale? – Već sam od detinjstva imao ovakve i slične uvide o ženama. Kao da su od iste vrste, a opet potpuno drugačije od muškaraca. Ta nerazumljiva stvorenja koja zahtevaju oprez o meni su se, nekim čudom, brinula. Žene nisu „padale“ na mene niti su me „volele“ – najbolje je možda reći, i najbliže stvarnosti, da su se o meni „brinule“.

Žene su, još više nego muškarci, uživale u mojoj dvorskoj ludi. Muškarci se ne smeju doveka, a i znao sam da ću negde pogrešiti ako previše glumim pred njima, pa sam se uvek trudio da budem umeren. Žene nisu znale za meru. Stalno, stalno su zahtevale moju dvorsku ludu, i ja sam, nebrojeno puta izlazeći na bis, skoro padao od umora. Stvarno se mnogo smeju. Izgleda da žene znaju da se prepuste uživanju mnogo više nego muškarci.

I mlađa i starija ćerka moje tetke svaki čas su dolazile u moju sobu na spratu. I svaki put bih skoro odskočio od straha i stupao s njima u razgovor pun strepnje.

„Učiš?”

„Ne”, rekao bih i zatvorio knjigu, uz smešak. Zatim bi mi iz usta potekla neka usiljena dogovština.

„Danas je u školi geografičar, znaš, onaj što ga zovu Morž...”

Jedne večeri su došle i seka i Secu i site se nauživale moje dvorske lude. Na kraju su rekle:

„Jozo, hajde stavi naočare!”

„Što?”

„Nije bitno, samo ih stavi. Uzmi naočare od seke.”

Uvek su mi ovako naređivale. Dvorska luda je ponizno stavila naočare. Istog trena, obe su prsnule u smeh.

„Isti je kao Lojd! Isti!”

Tada je u Japanu bio popularan Harold Lojd, neki američki komičar.

Ja ustah i podigoh jednu ruku:

„Dame i gospodo! Danas sam zbog svih svojih japanskih fanova...”

Pokušao sam da odglumim obraćanje publici, i još više ih nasmejao. Od tog dana sam išao u bioskop u našem gradu svaki put kad se davao Lojd, i potajno sam izučavao njegove izraze lica. 30142
(4888 994)

Jedne jesenje večeri, dok sam ležao i čitao knjigu, seka je doletela u moju sobu i pala preko pokrivača, plačuci:

„Jozo, ti ćeš me spasti, zar ne? Zar ne? Tako je. Pobjegnimo. Pobjegnimo iz ove kuće zajedno. Spasi me.”

Posle svake rečenice, zaplakala bi, pa bi opet nastavila. Ovo nije bio prvi put da je vidim takvu, pa me ni te njene drastične želje nisu previše iznenadile. Naprotiv, klonuo sam od njihove otrcanosti, besadržajnosti. Iskliznuo sam ispod pokrivača, oljuštio jabuku na stolu i dao seki jedno parče. Grcajući, ona zagriže jabuku i reče:

„Imaš li neku zanimljivu knjigu? Pozajmi mi.”

Uzeo sam s police *Ja sam mačak* od Nacume Sosekija i dao joj. *9410 KOCOTO*

„Hvala za jabuku.”

Seka je izašla sramežljivo se smešeći. Razmišljati o tome s kakvim osećanjima žive žene – nevezano samo za nju – za mene je bilo zamršenije, dosadnije i neprijatnije nego da zamišljam šta i kako misli jedna kišna glista. Samo sam, iz iskustva, još od detinjstva znao da se smire ako im daš nešto slatko da pojedu.

Secu je u moju sobu dovodila i drugarice, pa bih sve podjednako zasmejavao. Kad bi otišle kući, Secu bi ih uvek ogovarala. Obavezno bi rekla:

„One su glupače. Pazi ih se.”

Što ih onda dovodiš kući?

Tako su posetioци u mojoj sobi većinom bile žene. Ali to nipošto nije bilo ostvarenje onog Takeićijevog komplimenta da žene „padaju” na mene. Ja sam samo bio Harold Lojd Tohokua. Takeićijev nehajni kompliment je dobio noge i promolio svoje ružno

lice kao zlosutno proročanstvo tek nakon nekoliko godina.

Od Takeićija sam dobio još jedan važan poklon.
„To na slici je čudovište.”

Takeići je jednom doneo kopiju neke slike u boji i to mi je rekao, praveći se važan.

Moje misli su zaigrale. Kasnije u životu, nisam mogao a da ne pomislim kako mi je u tom trenutku već bio određen put na kome ću se skrasiti. Ja sam znao tu sliku. Čudovište? To je bio samo onaj Van Gogov autoportret. Dok sam odrastao, u Japanu su francuski impresionisti bili veoma popularni, i ko god da se upoznavao sa zapadnom umetnošću, od njih je počinjao. Van Gog, Gogen, Sezan, Renoar – čak i srednjoškolci van prestonice znali su njihove slike, makar sa fotografija. I ja sam video dosta kopija Van Gogovih slika u boji. Njegov dodir četkice, snaga njegovih boja, intrigirali su me, ali nijednom nisam pomislio da liči na čudovište.

Uzeo sam zbirk Modiljanijevih slika s police i pokazao Takeićiju onu голу ženu, s kožom preplanulom poput bakra.

„Šta misliš? Je l' ti i ova liči na čudovište?”

„Au!”

Takeići razrogači oči i uzdahnu.

„Kao čudovište iz pakla!”

„Stvarno?”

„I ja bih voleo da umem da naslikam ovakva čudovišta!”

Nagon koji tera ljude koji se previše plaše drugih ljudi da zažele da svojim očima vide još strašnije, najstrašnije čudovište; nagon koji ih tera da se mo-

le za jaču oluju što su plašljiviji i neurotičniji – ovi slikari su bili toliko povređeni i zastrašeni od čudovišta zvanog Čovek da su na kraju poverovali u svoje opsene i počeli da vide čudovišta usred bela dana. I još na sve to, oni se nisu pravili da su dvorske lude i svoja čudovišta nisu sakrili; oni su se trudili da ih izraze baš tako kako ih vide. Odvažno su naslikali „čudovišta na slici“, baš kao što kaže Takeiçi. Osetih da su oni moji budući saputnici i prolih suze od uzbuđenja. Spustih glas toliko da se jedva čuo (ne znam ni sam zašto) i rekoh Takeiçiju: „I ja ću slikati. Slikaću čudovišta. Naslikaću ti čudovište iz pakla!“

Još od detinjstva sam voleo da slikam i gledam slike. Međutim, ljudi oko mene nisu hvalili moje slike onoliko koliko sastave. Između ostalog, ja uopšte nisam ni verovao ljudima, pa su moji sastavi bili samo običan pozdrav dvorske lude. Njima sam nastavnike u osnovnoj i srednjoj školi dovodio do suza od smeha, ali su meni lično bili sasvim nezanimljivi; jedino sam se oko slika (stripovi su već nešto drugo), svojim detinjastim stilom, donekle trudio. Zbirke primera za likovno bile su dosadne, a ni profesor nije umeo lepo da slika, pa sam bio prinuđen da potpuno nasumično i na svoju ruku isprobavam tehnike. Kad sam upisao srednju, dobio sam komplet uljanih boja, ali su moje slike bile beznadežne i beživotne, poput ukrasnog papira, koliko god pokušavao da imitiram impresioniste. Međutim, kroz Takeiçijeve reči primetih da sam se pogrešno ophodio prema slikanju. Naivno je i glupo pokušavati da

se nešto što doživimo kao lepo s tom istom lepotom i izrazi. Majstori svojim pogledom potpuno obične stvari preobraze u lepe, ili ružne stvari predstave toliko ružno da nam izazovu mučninu, ali ne kriju svoje interesovanje za njih, već se utapaju u radost izražavanja. Drugim rečima, uopšte se ne oslanjaju na to šta drugi misle. Dobivši ovu primitivnu spoznaju o slikanju zahvaljujući Takeićiju, počeo sam, malo-pomalo, da slikam autoportret, krijući to od rođaka i njihovih drugarica.

Slika je ispala užasno. Dovoljno da se čak i ja zaprepastim. *Ali ovo je moje istinsko lice, koje iz sve snage krijem u grudima; spolja se vedro smejem i zasmjevam druge, a moje srce je tamno i užasno; to je što je.* – Potajno sam je sebi opravdavao, ali naravno da nisam smeo da je pokažem nikome drugom sem Takeićiju. Nisam hteo da prozru u užas koji se krije iza dvorske lude pa da odjednom počnu da me se boje, kao najgori malodušnici, ili da – što bi bilo najgore – ne primete da je slika moje pravo naličje, nego pomisle da je to neka ludina nova tačka, pa je načine predmetom svog podsmeha. Stoga sam je smesta sakrio u fioku.

I na časovima likovnog sam krio tu novu „monstruožnu“ tehniku i nastavio da lepe stvari slikam lepo, kao svi ostali. Samo sam pred Takeićijem mirne duše otkrivao svoju osetljivu psihu, te sam mogao da mu pokažem i autoportret. On ga je silno nahvalio, pa sam naslikao i drugu i treću čudovišnu sliku, i dobio od njega još jedno proročanstvo.

„Postać ćeš veliki slikar.“

S ta dva proročanstva, urezana na čelo od strane glupog Takeićija – da će žene padati na mene i da ću postati veliki slikar – zaputio sam se u Tokio.

Hteo sam da upišem umetničku akademiju, ali me je otac već bio upisao u višu školu⁴, s namerom da od mene napravi činovnika. To mi je i sam rekao; ja sam mu se besmisleno povinovao, po svojoj prirodi nesposoban da se usprotivim. Predložio mi je da već nakon četvrte godine probam prijemni. I meni je već dojadila ta srednja škola s morem i trešnjama, te sam položio prijemni i upisao višu školu u Tokiju, ne nastavivši u peti razred srednje. Odmah sam smešten u dom. Ta prljavština, ta sirovost! O nekakvom izigravanju lude tu nije moglo biti ni reči. Otišao sam kod doktora da mi napiše da imam vodu u plućima, napustio sam dom i preselio se u očevu kuću u ulici Sakuragi-čo u Uenou. Meni nikako ne odgovara grupni život. Od izraza poput „žar mladosti“ i „mladalački ponos“ samo me podilazi jeza; nisam mogao da idem ukorak s tim *high school spirit*. I učionica i dom činili su mi se smetlištem za sve izvitoperene seksualne nagone. Moja gluma, iako bliska savršenstvu, tamo nije ničemu služila.

Kad skupština nije zasedala, moj otac je tu boravio samo jednu ili dve nedelje mesečno. Kad ga nije bilo, u toj prostranoj kući bilo nas je samo tro-

⁴ U doba radnje, osnovna škola je trajala šest, a srednja pet godina. „Viša škola“ (*koto-gakko*) bila je pripremna škola za upis na fakultet, i obično je trajala dve godine. Pretpostavlja se da Jozo ovde ima oko šesnaest ili sedamnaest godina.

je: stari čuvar, njegova žena i ja. Malo-malo pa bih izostao iz škole, ali mi se nije išlo ni u razgledanje grada (mislim da ću na kraju umreti ne videvši ni svetište Meiđi Đingu, ni statu Masasigea Kusunokija, ni groblje četrdeset sedam ronina u hramu Sengaku-đi), već sam po ceo dan čitao i slika. Kad bi otac došao, navrat-nanos sam ustajao svakog jutra, ali nisam odlazio u višu školu, već u školu Šintaroa Jasude, jednog slikara, u ulici Sengagi-čo u Hongou, i tamo sam čak po tri-četiri sata vežbao skiciranje. Nije me više bilo u domu. Čak i kad odem na časove, osetim se nekako posebno, izopšteno, kao vanredni student. To je možda bila samo moja uobrazilja, ali se sam sebi učinih drzak što dolazim, i moja volja za tim je nestajala iz dana u dan. Iskusio sam osnovnu, srednju, višu školu; ni na samom kraju nisam uspeo da razumem takozvanu ljubav prema *alma mater*. Nikad nisam pokušao da naučim ni školsku himnu.

Na kraju me je jedan student u toj umetničkoj školi naučio piću, cigaretama, kurvama, zalagaonici i levičarskoj filozofiji. Možda je čudna kombinacija, ali stvarno je tako bilo.

Taj student se zvao Masao Horiki. Rođen je u samom centru Tokija i bio je šest godina stariji od mene. Završio je privatnu umetničku akademiju. Nije imao atelje kod kuće, pa je počeo da pohađa ovu školu.

„E, je l' možeš da mi pozajmiš pet jena?“⁵

⁵ Jedan jen je u ovo vreme bio oko 500-600 današnjih dinara. (прим. уред.)

Znali smo se samo iz viđenja i nikada dotad nismo progovorili ni reči. Smušeno sam izvadio pet jena i dao mu.

„Super. Idemo da pijemo. Častim te. Dobar si.”

Ne uspevši da odbijem, odvučen sam u obližnji kafić u ulici Horai-čo. To je ujedno bio početak mog poznanstva s njim.

„Već odavno te posmatram. Da, to! – taj stidljivi osmeh! To je izraz jednog umetnika koji obećava. Nazdravi da proslavimo upoznavanje. Kinu! Je li da je lep? Ne diraj mi ga! Ja sam u onoj školi sad drugi najlepší zbog njega.”

Masao je bio tamnog tena i pravilnog lica, u dobrom odelu (neobično za studenta slikarstva), svedene kravate i kose razdvojene po sredini i zalizane pomadom.

Nenaviknut na to mesto, uplašen, ja sam samo prekrštao i raskrštao ruke, „stidljivo” se smešeći, kao što Masao reče, ali već posle dva-tri piva osetih neku čudesnu lakoću, kao da sam oslobođen.

„Znaš, ja sam prvo hteo da upišem akademiju...”

„Kakva akademija? Šta ćeš tamo? Škole ne valjaju. Naš učitelj je priroda! Oseti *pato*s prema prirodi!”

Ništa što je govorio u meni nije izazivalo poštovanje. On je glup. Mora da su mu i slike glupe. Ali dobar je za provod. Tad sam prvi put u životu upoznao pravog gradskog delinkventa. Isti smo u jednom – obojica smo potpuno izolovani od ljudske svakodnevice, i lutamo, premda se to ispoljava na drugačiji način. Ono što nas je suštinski razlikovalo jeste to što je on glumio nesvesno, ne primećujući koliko je njegova luda žalosna.

Samo za provod. Odgovara mi samo kao drug za provod. – Stalno sam ga u sebi omalovažavao, ponekad se čak i stideo našeg drugarstva, ali sam, hodajući ukorak s njim, na kraju poražen i s njegove strane.

Prvo sam mislio da je dobar tip, tip kakav se retko viđa, i moj strah od ljudi je popustio, pa pomislih da sam našao sebi dobrog vodiča kroz Tokio. Kad sam sâm, plašim se kontrolora u vozu; hoću da odem u kabuki pozorište, ali se plašim onih razvodnica na vrhu stepeništa sa crvenim tepihom; kad sam u restoranu, plašim se konobara koji tiho stoji negde iza mene i čeka da ispraznim tanjir; a tek kad treba da platim račun! Moje nespretne ruke! Kad dajem novac u prodavnici, zavrta mi se u glavi, zacrni pred očima, ne zato što sam škrtica, nego od nervoze, stida, nesigurnosti – straha. Napola poludim; kakvo cenjkanje? Ne samo što ponekad zaboravim da uzmem kusur, nego i ono što sam kupio. Ne, kroz Tokio nisam mogao ići sam; zato sam po ceo dan ležao kod kuće.

A kad Masau dam novčanik i krenem s njim, on ne samo što spusti cenu, nego i plati tako da se čini kao da je s najmanje novca postigao najveći efekat. Znao je da se provodi. Izbegavao je taksije, koji su skupi; tačno je znao kako da za najmanje vremena stigne do odredišta, vozom, autobusom, ili čak brodom. Naučio me je da svratim u gostionicu tu-i-tu kad se vraćam s kurvi u cik zore, gde mogu da se okupam i popijem uz lagani obrok; „jeftino, a osećaš se ko kralj“. Naučio me je da je piletina i govedina sa štandova jeftina a hranljiva; da se naj-

colly'quid
autismu

brže napiješ od koktela „elektro-brendi“. Bar što se računa tiče, nikada mi nije izazvao brigu ili strah.

Još jedna dobra stvar kod druženja s Masaom bilo je to što je po ceo dan, potpuno ignorišući mišljenje sagovornika, brbljao kako mu to nalaže takozvani *patos* (taj *patos*, ta strast je možda po definiciji nešto što ignoriše tuđe mišljenje); nikad nisam morao da se plašim neprijatne tišine. Pazeći da ne dođe do te zastrašujuće tišine, ja sam, inače ćutljiv, uvek morao da izigravam ludu kao da mi je to poslednje. Sad ju je Masao nesvesno izigravao, pa sam mogao samo da pustim da mi uđe na jedno uvo a izađe na drugo, i ne odgovarajući kako treba, uz tek povremeni smeh i poneko „Stvarno?“

Piće, cigarete, kurve – to su sve dobri načini da makar nakratko ublažim strah od ljudi. Na kraju i sam to shvatih. Počeh da mislim da se ne bih kajao ni da prodam celu svoju imovinu radi njih.

Meni se kurve nisu činile ni ljudima ni ženama; više idiotima ili ludacima u čijem sam se krilu, uprkos tome, osećao najsigurnije i mogao najbolje da spavam. Nijedna od njih do te mere nije imala želju ni za čim da je to bilo tužno. Stoga su prema meni – da li zato što su osetile da smo od iste vrste – uvek iskazivale jednu prirodnu ljubav, taman toliku da se ne osećam vezano. Ljubav bez ikakvih kalkulacija, ljubav koja nije nasrtanje, ljubav prema nekoj koga možda više nikad neće videti; ja sam nad glavama kurvi, tih idiota ili ludaka, nekim noćima viđao čak i Bogorodičin oreol.

Međutim, zabavljajući se tako s kurvama, svojim „srodnicima“, kako bih pobegao od straha prema

ljudima i proveo mirnu noć, počeo sam da širim, ne znam ni sam kada, nekakvu zloslutnu auru. Uopšte nisam predvideo ovaj „bonus“, a on je postajao sve izraženiji, čak toliko da ga je Masao primetio. Tad se iznenadih i dobih loš predosećaj. Gledano sa strane, ja sam, vulgarno rečeno, „vežbao na kurvama“, i to ne samo vežbao, nego sam se u poslednje vreme i pošteno izveštio. A vežbati na kurvama najteže je, i najdelotvornije. Već sam počeo da mirišem na ženskaroša, i žene su (ne samo kurve) nagonski to njušile i prilazile. Takvu bestidnu i nečasnu auru sam dobio kao „bonus“, i ona je počela da dolazi do izražaja mnogo, mnogo više nego spokoj koji su mi kurve davale.

Masao je možda time samo pokušao da mi laska, ali i sâm se, uz teskobu, prisetih kako sam dobijao detinjasta pisma od konobarica u kafiću, kako se ćerka generala iz susedne kuće u Sakuragi-ćou – imala je dvadesetak godina – svakog jutra, činilo se, besciljno, šećkala oko svog ulaza, blago našminhana, baš onda kad ja prolazim idući prema školi, kako je ona spremačica u restoranu, svaki put kad odem da jedem govedinu... ona kutija cigareta od prodavačice kod koje sam ih uvek kupovao... ona žena pored mene u pozorištu... kad sam zaspao u vozu... ono neočekivano, mučno pismo od rođake iz Tohokua... lutka – činilo se, ručne izrade – ne znam ni od koga... || → samopun vešt canis canemle am
in gradovima, uatit sy smotivno

Ja sam pasivan do krajnjih granica, te sve ostane na tome, na tim fragmentima; nikad se ne razvije u nešto više, ali ta aura koja je terala žene na sa-
njarenje nije bila hvalisanje, lovačka priča, šala koja

je otišla predaleko – to je bila neporeciva činjenica. Osetio sam gorčinu sličnu sramoti što mi je na to ukazao neko poput Masaa, i moje interesovanje za kurve je u trenutku isparilo.

Masao me je iz čistog pomodarstva (ni sad mi ne pada na pamet nijedan drugi razlog za tako neš-to) jednog dana doveo u tajnu „čitalačku grupu“ za izučavanje komunizma. Ne sećam se više kako se zvala, možda R.S. Nekome poput Masaa je dolazak na tajni sastanak komunista možda bio samo još jedna od stvari koju je želeo da mi pokaže kao „vodič kroz Tokio“. Predstavili su mi se takozvani drugovi, naterali me da kupim pamflet, pa je jedan užasno ružan mladić počeo da drži predavanje o marksističkoj ekonomiji. Meni je sve to izgledalo bolno očigledno. Sve je to tako, ali u ljudskom srcu se krije nešto još nedokučivije, još strašnije. Nije dovoljno reći pohlepa, taština, ni požuda i pohlepa zajedno. Činilo mi se da je u temelju ljudskog bivstvovanja ne samo ekonomija, već i neka čudna, natprirodna sila, kao iz strašnih priča – ni sam nisam znao šta je. Ja sam se, prestrašen tom silom, prirodno slagao s materijalizmom, kao što voda prirodno teče naniže, ali nisam bio u stanju da se kroz materijalizam oslobodim straha od ljudi, otvorim oči, ugledam zeleno lišće i budem ispunjen radošću nadanja. Međutim, prisustvovao sam svakom sastanku te „čitalačke grupe“. Komični su mi bili ti „drugovi“, koji su se, lica namrštenog kao da je reč o nečemu od presudnog značaja, udubljivali u teorije kompleksne koliko i „jedan plus dva“, koliko i matematika u osnovnoj školi. Nisam izdržao; svo-

jom glumom sam se trudio da unesem malo života u taj skup, te su se polako – da li zbog nje – opustili, a ja sam postao zvezda bez koje se ne može. Ovi naizgled jednostavni ljudi su me možda smatrali „drugom“, optimistom i šaljivdžijom podjednako jednostavnim kao i oni. Ako je tako, ja sam ih, od početka do kraja, slagao. Ja nisam bio „drug“. Ipak, prisustvovao sam svim sastancima i pružao svoje usluge dvorske lude.

Zašto? Jer sam to voleo. Svideli su mi se. Međutim, do te privrženosti nije doveo Marks.

Ilegala. To mi je bilo zanimljivo. To me je čak opuštalo. Strašnije je bilo ono što svet naziva legalnim. U tom pojmu sam naslućivao neku beskrajnu silu, a njegov mehanizam mi je bio nepojmljiv. Nisam mogao da sedim u toj hladnoj sobi. Pa makar spolja bilo more ilegale, neuporedivo mi je lakše bilo da u njega uskočim i plivam do smrti.

Postoji reč „izopštenik“. Onaj koji je od društva prokazan, gubitnik, zločinac. Činilo mi se da sam izopštenik od rođenja. Stoga bih se, kad sretnem nekoga u koga društvo upire prstom i naziva ga izopštenikom, uvek raznežio, kao opčinjen.

Postoji i reč „krivica“. Celog života, među ljudima me je mučio osećaj krivice, ali mi je u isto vreme bio i saputnik, poput verne žene; s njim se samotno poigravati i drugovati možda je bio jedan od mojih prirodnih načina življenja. Postoji i izraz „griža savesti“. Ta griža me grize otkako sam se rodio; što sam stariji, ta rana, umesto da se zaleći, postaje sve dublja, doprla mi je do kostiju i počela da mi zadaje hiljade i milione različitih vrsta pakla

svake noći. Međutim (što je možda čudno), s tom grižom sam vremenom počeo da osećam veću bliskost nego sa sopstvenom krvlju i mesom, i njen bol – drugim rečima, bol žive rane – postao mi je poput ljubavnih šaputanja. Takav čovek se na okupljanjima jedne ilegalne grupe osećao sigurno i komotno; više nego s njenim ciljem, srodio sam se sa samom grupom. Masao kao da je bio došao da razgleda izlog; pojavio se jednom, i više nikad. Zbijao je glupe šale poput, „Marksista, pored proizvodnje, mora da izuči i potrošnju“, i stalno me je zvao na svoje potrošačke opservacije. Sad kad razmislim, raznih marksista je tada bilo. Neki su se tako nazivali zbog ispraznog pomodarstva, kao Masao; neke je samo privukao miris ilegale, kao mene. Da su nas prozreli neki pravi marksisti, verovatno bi se razbesneli i istog trena nas izbacili kao najgore izdajnike. Međutim, nisu me izbacili – nisu čak ni Masaa. Pogotovo sam ja u tom svetu ilegale rastao „zdrav kao dren“, više nego u svetu legalnih i poštovanih, te su počeli da mi, kao „drugu“ koji obećava, poveravaju razne poslove, toliko nepotrebno uvijene u veo tajnosti da je to bilo smešno. Istini za volju, nikad ih nisam odbio; mirne duše sam radio šta god su mi poverili, i nikad se nisam zapetljao i doveo do toga da psi (drugovi su tako zvali policajce) u mene posumnjaju ili me privedu na razgovor. Smejući se, i zasmeyavajući druge, s preciznošću sam odrađivao te poslove koje su oni nazivali „opasnim“ (poslovi koje su mi, nervozni kao da je pitanje života i smrti, poveravali uz smešnu količinu opreza, zbog koje kao da su nespretno imiti-

rali detektivske romane, bili su sasvim beznačajni – toliko da čovek izgubi volju, ali je njih svejedno morila strašna bojazan). Tad nisam mario ni da me uhvate kao člana Partije i osude na doživotni zatvor. Čak mi se lepše činilo biti u zatvorskoj ćeliji nego stenjati svake noći u besanom paklu iz straha od „normalnog života” koji vode drugi ljudi.

Čak i kad je otac bio u kući u Sakuragi-ćou, zbog njegovih gostiju i izlazaka prošlo bi i po tri-četiri dana da se ne vidimo. Međutim, kako god okreneš, meni je s njim bilo neprijatno, strašno, te sam počeo da razmišljam (premda nisam skupio hrabrosti da to kažem) da se iselim i negde iznajmim sobu. Upravo u tom trenutku, od starog čuvara sam čuo da otac planira da proda kuću.

Njegov poslanički mandat se bližio kraju, i činilo se da više nema nameru da izlazi na izbore (mora da je za to bilo i te kakvih razloga). Čuo sam i da ga više ništa ne vezuje za Tokio i da će u zavičaju izgraditi sebi još jednu kuću. Možda mu se ja, jedan običan student, nisam učinio dovoljnim razlogom da u gradu ostavi čitavu rezidenciju sa čuvarom (isto kao ni druge ljude, ja ne razumem ni oca). Bilo kako bilo, ova kuća je ubrzo prešla u tuđe ruke; ja sam se preselio u mračni sobičak u jednoj staroj zgradi u ulici Morikava-ćo u Hongou, i novca mi je začas ponestalo.

Otac mi je svakog meseca davao određenu sumu novca za džeparac. Čak i da ga potrošim za dva-tri dana, cigareta, pića, sira, voća, uvek je bilo u kući, a i knjige, sveske i odeću sam uvek mogao da uzmem iz prodavnica u komšiluku na veresiju.

Čak i kad častim Masaa obrokom, ako je to bio neki restoran u koji moj otac često ide, mogao sam samo da izađem i ne platim.

Odjednom, to se pretvorilo u samački život u sobi. Sad sam sve morao da usklađujem s tim mesečnim džeparcem, i načisto sam se pogubio. Novac bi mi i dalje ponestajao za dva-tri dana; drhtao sam, ludeo bespomoćan, i naizmenično ocu, bratu i sestri slao telegrame da mi pošalju novac i pisma da im objasnim zašto. Sve na šta sam se žalio u tim pismima bila je laž dvorske lude. Mislio sam da je najbolje prvo nasmejati nekoga kad od njega nešto tražiš. Počeo sam i redovno da obilazim zalagao-nice, kako mi je Masao preporučio. Pa ipak, uvek sam kuburio s novcem.

Naravno, ja nisam bio sposoban da se osamostalim i živim u sobi neke zgrade gde ne poznajem nikog. Plašio sam se da u toj sobi budem sam; kao da će me neko svakog časa napasti. Istrčao bih zato u grad i pomagao „čitalačkoj grupi“, ili pio jeftin alkohol s Masaom. Skoro sasvim sam zapostavio i višu školu i onu školu slikanja. U novembru druge godine otkako sam se upisao, pokušao sam da se ubijem zajedno sa udatom ženom starijom od mene, i izbio je skandal. Moj život se zbog ovoga okrenuo naglavačke.

Niti sam dolazio na časove niti učio, ali sam bio nekako snalažljiv na kontrolnim, pa sam dotad time zamazivao oči rodbini iz Tohokua. Međutim, odsustva su se ubrzo nakupila i škola je u tajnosti obavestila mog oca. Umesto od oca, počela su da stižu poduža preteća pisma od starijeg brata. Me-

đutim, moj direktni izvor brige nije bilo to, već besparica, i činjenica da su zadaci „čitalačke grupe” postali toliko česti i zahtevni da više nisam mogao da ih shvatam olako. Da li je to bila opština Čuo ili koja već – postao sam vođa svih studenata mark-sista u školama u Hongou, Koišikavi, Šitaji i Kand-i. Zbog „oružanog ustanka”, kupio sam mali nož (sad kad se setim, taj nož je bio previše mali i da naoštri olovku), sakrio ga u džep kabanice i šetkao se tamo-tamo vršeći „dojave”. Hoću da se napijem i zaspim ko zaklan – ali nemam para. A od „P” (mislim da nam je to bila šifra za Partiju, ali možda grešim) zadaci su stizali toliko često da više nisam imao kad da se odmorim. Moje slabašno telo više nije moglo da ispuni tu dužnost. Pomagao sam im samo zato što me je zainteresovala ilegala; sad kad je vrag odneo šalu, nisam mogao a da se u sebi ne žalim članovima partije: *Što to meni dajete? To je posao za pravog člana.* Stoga sam pobegao. Nisam se bolje osećao ni tada, te sam odlučio da umrem.

U tom trenutku, tri žene su bile zaljubljene u mene. Jedna je bila komšinica iz zgrade u kojoj sam stanovao. Kad se mrtav umoran vratim sa zadatka i zaspim i ne večeravši, uvek dođe sa olovkom i papirom u ruci i kaže:

„Izvini. Ne mogu ni pismo da napišem kako treba od brata i sestre.”

Okrene se ka stolu, i tako piše, više od sat vremena.

Što bih ja mario i ustajao? Ali činilo se da toliko želi da joj nešto kažem da bih aktivirao svoj servilni mentalitet, iako mi se uopšte nije pričalo, nate-

rao polumrtvo telo da se okrene na stomak, i zapalio cigaretu.

„Kažu da ima neki čovek koji je vodu u kadi grejao tako što je spaljivao ljubavna pisma koja su mu žene slale.”

„Užas. To si ti?”

„Jednom sam tako ugrijao mleko.”

„Kakva čast. Ugrej ga jednom mojim pismom.”

Šta radi toliko? Tako je očigledno! Sigurno ispisuje nasumična slova.

„Daj da vidim.”

Nisam imao ni najmanju želju da vidim. Ona se sva usplahirila i sakrila papir. Ta njena prikrivena radost samo mi je izazivala gađenje. Onda se setih da je pošaljem da mi kupi lek.

„Je l' bi mogla da skokneš do apoteke po kalmotin? Ne mogu da spavam, previše sam se umorio. Izvini, pare ću...”

„Ne brini za pare.”

Radosno je ustala. Žene ne zamara kad ih pošalješ negde poslom. Naprotiv, ja sam znao da se žene raduju kad ih muškarci zamole za nešto.

Druga je bila student u Ženskoj učiteljskoj školi i „drugarica”. S njom sam se, hteo – ne hteo, skoro svaki dan sretao na partijskim zadacima. Čak i posle sastanka bi me pratila, i stalno mi nešto kupovala.

„Slobodno me smatraj starijom sestrom.”

Drhteći od njene nadobudnosti, nateram sebe da se tužno osmehnem i odgovorim:

„Tako i mislim o tebi.”

Toj ružnoj, neprijatnoj ženi ugađao sam samo iz straha da je ne naljutim – tek tad bi bila strašna.

Kad bi mi nešto kupila (sve što mi je kupovala bio je pravi kič; odmah bih to dao dedi iz kioska ili nekom drugom), lažno bih se radovao i zasmejao je šalom. Jedne letnje noći nikako se nije odvajala od mene; kad sam je poljubio u nekom mračnom prolazu, sve iz želje da što brže ode, uzbudila se kao luda, pozvala taksi, odvela me u jednu malu kancelariju koju je, izgleda, partija potajno iznajmljivala, i nije me puštala sve do jutra. *Kakva ludača*, pomislih u sebi uz gorak osmeh.

I komšinicu i „drugaricu” sam bio primoran da srećem svaki dan, te nisam mogao vešto da ih izbegnem, kao toliko žena do sad. Uvek bi se svelo na to da im iz sve snage ugađam zbog svoje nesigurnosti, te sam za njih bio praktično prikovan.

Prema meni je neočekivanu privrženost pokazala i jedna konobarica iz velikog kafića u Ginzi. Iako sam je sreo samo jednom, briga i neiskazivi strah koji je prouzrokovala ta privrženost ukočili su mi telo. Tad sam već bio dovoljno odvažan da se sam vozim vozom, da sam idem u pozorište i ulazim u kafiće u šarenom kimonu čak i bez Masaa. U sebi sam, kao i uvek, zazirao, brinuo se i strahovao od ljudskog samopouzdanja i nasilja; spolja sam, malo-pomalo, naučio da se... – ali, ne, čekaj – ja ipak ne mogu ni da se pozdravim bez gorkog osmeha jedne dvorske lude i gubitnika – bilo kako bilo, stekao sam dovoljnu glumačku veštinu (zbog partijskih zadataka?, zbog žena?, zbog pića?, zbog muka s novcem?) da se smotano, nespretno, odsutno – pozdravim. Gde god da sam bio, plašio sam se; pomislih da mogu da smirim ovu paniku,

kao da me neko stalno juri, ne negde gde nema ljudi, nego naprotiv – ako se utopim u gomilu sveta u nekom velikom kafiću, među nebrojenim pijanicama, konobaricama i konobarima. Tako uzeh deset jena i sam uđoh u taj kafić u Ginzi, rekavši konobarici uz osmeh:

„Imam samo deset jena, da znaš.”

„Nema problema.”

U glasu joj se čuo prizvuk istočnjačkog naglaska. Taj njen odgovor je, nekim čudom, smirio moje uzdrhtalo srce. Osetio sam ne samo da ne moram da brinem za pare, već da ne moram da brinem što ću biti pored nje.

Pio sam. Smirivalo me je njeno prisustvo, pa mi nije bilo do glume. Pokazao sam joj svoju pravu, ćutljivu i mračnu prirodu, i pio u tišini.

„Voliš li ovo?”

Poređala je ispred mene tanjire s raznim jelima. Ja odmahnuh glavom.

„Samo piješ? Pridružiću ti se.”

Bila je hladna zimska noć. Kao što mi je Cuneke rekla (mislim da se tako zvala, ali sećanje mi je izbledelo i više nisam siguran; ja sam čovek koji zaboravi i ime žene s kojom se ubio), seo sam za jedan štand iza Ginze, jeo loš suši (Možda sam zaboravio njeno ime, ali iz nekog razloga nisam zaboravio koliko je taj suši bio odvratan. Jasno se sećam, kao da mi je pred očima, i tog ćelavca s licem poput zmije kako maše glavom i stiska suši pokušavajući da folira majstorstvo. U godinama koja su usledile, desilo mi se više puta, na primer, u vozu, da vidim neko lice i zapitam se gde sam ga već video, pre nego što se se-

tim, uz gorki osmeh – *to je onaj deda sa štanda!* Mora da me je taj suši pošteno namučio bolom i hladnoćom kad se sećam tog dede tako jasno da mogu da ga naslikam, a njeno ime i lice sam zaboravio. Vodili su me ljudi u restorane gde kažu da je dobar suši, ali nikada to nisam pomislio. Prevelik je. Što ne mogu da ga smanje na veličinu mog palca?), i čekao je.

Živela je na spratu kuće jednog stolara. U tom sam stanu, nimalo ne skrivajući svoju sumornu narav, kakva je inače, jednom rukom pritiskao obraz, kao da me strašno boli zub, i pio čaj. Izgleda da se takva moja pojava njoj čak i svidela. I ona se činila potpuno osamljenom, kao da oko nje duva hladan vetar, nanoseći lišće.

Dok smo sedeli, rekla mi je da je dve godine starija od mene i da dolazi iz Hirošime. „Imam muža. Frizer iz Hirošime. Prošlog proleća smo pobjegli i došli u Tokio, ali nigde se nije zaposlio. Uhapsili su ga zbog prevare. Sad je u zatvoru. Svaki dan sam išla i nosila mu stvari, ali od sutra prestajem.” Međutim, ja sam takav da me, ne znam ni sam zašto, nimalo ne interesuje kad žene pričaju o sebi. Da li je to zato što ne znaju da pričaju kako treba, to jest, zato što ističu nebitne stvari? Bilo kako bilo, meni je to uvek ulazilo na jedno, a izlazilo na drugo uvo.

„Usamljena sam.”

Ta jedna rečenica bi u meni izazvala saosećanje više nego bilo šta drugo što žena ispriča o sebi. Međutim, čudno je to i zagonetno kako nikad nisam čuo te reči ni od jedne žene. Ipak, Cuneke je, premda to nije rekla naglas, odavala jednu užasnu, nemu

usamljenost oko svog tela, poput tanke vazdušne struje. Približim li joj se, ta struja obavije i moje telo, lepo se stopi s mojom blago trnovitom, melanholičnom strujom, i tad uspem da se oslobodim i straha i brige, poput uvelog lista koji mirno pada na stenu u jezeru.

Nije to bilo isto kao onaj spokojan san u krilu idiotskih kurvi (pre svega, te prostitutke su bile radosne). Te noći, koju sam proveo sa ženom prevranta iz Hirošime, bio sam srećan (ovo je prvi i poslednji put u ovom zapisu da tako afirmativno i bez oklevanja koristim tešku reč kao što je „sreća“) i slobodan.

Ipak, to je bila samo jedna noć. Probudio sam se, iskočio iz postelje i vratio se svojoj staroj, površnoj dvorskoj ludi. Slabići se plaše čak i sreće. Boli ih i pamuk. Sreća može i da ih povredi. U žurbi da se rastanem pre nego što budem povređen, okružih se glumom poput dimne zavese.

„Znaš onu izreku *kraj novca je kraj ljubavi*? E pa, pogrešno je tumače. Ne znači da te žena ostavi čim ti ponestane novca. Kad muškarcu ponestane novca, on sam padne u neku čamotinju i sav se pogubi. Ni smeh mu više nije kao pre. Onda počne da zavidi, da ljubomoriše, pa na kraju načisto propadne i ostavi ženu. Poludi, pa je otresa i otresa dok ne uspe da je se otrese. Bar to piše u *Velikom rečniku Kanazave*. Tuga. Razumem ga.”

Sećam se da sam rekao neku ovakvu glupost i nasmejao Cuneke. Nisam hteo da se zadržavam; otišao sam i ne umivši se. *Kraj novca je kraj ljubavi* – ova

Bydram
myu
Kanaoka

○

o
o
Kanazawa
Dictionary

moja besmislica mi je kasnije postala neočekivani kamen spoticanja.

Narednih mesec dana se nisam sretao sa svojom „dobrotvorkom“ od te noći. Što je više vremena prolazilo otkako smo se rastali, sreća je bleдела, a njeno prolazno dobročinstvo me je sve više plašilo. Ničim izazvan, osetih snažne stege; počeh da žalim što sam onomad u kafiću pustio Cuneko da plati ceo račun. I ona mi se na kraju učini poput žene koja me samo zastrašuje i ucenjuje, kao i komšinica i partijska drugarica. Stalno sam od nje strahovao, premda smo bili daleko jedno od drugog. Povrh toga, ja nikad nisam mogao sebe da nateram da se opet sretnem sa ženom s kojom sam već spavao, misleći da će se razbesneti kao furija, te sam sve više zaobilazio Ginzu. Međutim, to moje oklevanje nije bilo posledica lukavstva, nego nerazumevanja tog fenomena da kod žene ne postoji nit koja noć provedenu s muškarcem povezuje s trenutkom kad se sutra ujutru probudi – kao da je zaboravila šta se desilo, ona nastavlja da živi potpuno razgraničavajući ta dva sveta.

Jednog dana krajem novembra, pio sam jeftin alkohol s Masaom na štandu u Kandi. Masao, taj loš uticaj, predložio je da nastavimo da pijemo negde drugde. *Ali nemamo novca.* On je bio uporan. *Nema veze! Idemo da pijemo!* Ja onda rekoh (piće mi je ulilo hrabrost):

„Dobro. Vodim te onda u zemlju snova. Nemoj da se iznenadiš, zove se *Sodoma i Gomora...*“

„Kafić?“

„Da.“

„Idemo!”

Tako smo seli u voz. Masao radosno reče:

„Večeras sam gladan žena. Mogu li da ljubim konobaricu?”

Nisam voleo kad Masao glumi da je mrtav pijan, što je on znao, pa je namerno to radio.

„Čuješ? Poljubiću je. Onu koja sedne pored mene. Čuješ?”

„Kako god.”

„Odlično! Izgaram za ženama!”

Sišli smo u Ginzi i ušli u takozvanu *Sodomu i Gomoru* skoro sasvim praznih novčanika. Računao sam da će nas Cuneke spasti. Čim smo našli prazan separe i seli, pritrčale su nam Cuneke i još jedna konobarica. Ta je sela pored mene, a Cuneke se zavalila pored Masaa. Ja se prepadoh. Još malo i Masao će poljubiti Cuneke.

Nije mi bilo žao. Nisam bio preterano posesivan. Čak i kad sam to osećao, nisam imao snage da se sa drugima borim oko svog vlasništva. To je išlo toliko daleko da sam kasnije u životu čak ćutke gledao kako mi siluju ženu.

Želeo sam da se što manje uplićem u ljudske sukobe. Plašio sam se da me ne proguta taj vrtlog. Cuneke i ja smo veza za jednu noć. Cuneke nije moja. Ne mogu da budem tako uobražen da za njom žalim. Ali ipak sam se prepao.

Prepao sam se jer mi je bilo žao Cuneke, koja će preda mnom primiti Masaov životinjski poljubac. Tako ukaljano, verovatno će morati da se rastane sa mnom. A ja ne posedujem dovoljno strasti da je zadržim. *Gotovo. Ovo je kraj.* Prepadoh se na trenutak

zbog njene nesreće. Međutim, smesta odustadoh, pokoran poput vode, i gledah čas u Masaa, čas u Cuneke, kezeći se.

Međutim, desilo se ono što sam najmanje očekivao – stanje se pogoršalo. Masao iskrivi usnu i reče:

„Ipak neću! Vidi kako je ofucana! Čak ni ja ne mogu takvu.”

Prekrstio je ruke i piljio u Cuneke, neprijatno se smešeci, kao da se toliko zgrozio da je ostao bez reči.

Ja se tiho obratih Cuneke.

„Piće. Nemamo para.”

I to kakvo piće. Hteo sam da se kupam u piću. Gledano očima čoveka iz naroda, Cuneke je bila bedna, ofucana, siromašna žena, nedostojna i poljupca pijanice. Iznenadno, neočekivano, osetih se kao da me je udarila munja. Kao nikada pre, pio sam, pio, napio se i izgubio ravnotežu, gledao u Cuneke, tužno se s njom smešio, i mislio kako je Masao u pravu, kako je ona samo jedna umorna, oronula žena, a u isto vreme, privrženost između dvoje siromaha (sukob bogatih i siromašnih se možda čini klišeom, ali sad shvatam da je to jedna od večnih dramskih tema), ta privrženost mi je nabubrila u grudima i Cuneke mi se učini dragom, i prvi put sâm od sebe, premda sićušnu, osetih – ljubav. Povratio sam. Onesvestio se. Prvi put u životu sam se ovako napio.

Kad sam se probudio, kod uzglavlja mi je sedela Cuneke. Bio sam u stanu na spratu stolareve kuće.

„Kraj novca je kraj ljubavi. Ja mislila da se šališ. Bio si ozbiljan? Čak si prestao da dolaziš. Glupa ti je ta izreka. Dozvoli mi da zarađujem i za tebe.”

„Ne može.”

Onda je i ona legla. Pred zoru, prvi put je iz njenih usta izašla reč „smrt”. I nju je, izgleda, izmorila ljudska rabota, a ni meni se nije činilo da mogu i dalje da podnosim svoj strah prema društvu, brige, nedostatak novca, partiju, žene, školu; lako sam prihvatio njen predlog.

Međutim, u tom trenutku još nisam bio istinski odlučan da umrem. U svemu tome se negde krio osećaj igre.

Tog prepodneva smo šetali Asakusom. Ušli smo u kafić i popili mleko.

„Plati ti.”

Ustao sam, izvadio novčanik i otvorio ga. U njemu je bilo samo tri novčića. Više nego stid, obuzela me je jeza, i smesta se setih svog stana, pustog stana koji je sada sadržao samo dušek i školsku uniformu, bez ičega više što bi se moglo odneti u zalagaonicu. Sem toga, imao sam još samo ovaj šareni kimono na sebi, i mantil. Shvatih: *Ovo je moja stvarnost. Ne mogu da nastavim da živim.*

Stajao sam tako zamišljen, te je i ona ustala i provirila u moj novčanik.

„Au. Samo to?”

Nije imala nameru da me povredi, ali me je zbolelo do samih kostiju. Još više me je bolelo jer je to bio glas prve osobe koju sam zavoleo. Zašto reći „samo to” – tri novčića su toliko malo da kao i da ne postoje. To je bio neki čudan stid, kakav dotad nisam iskusio. Stid s kojim ne može da se živi. Biće da me tad još nije napustila svest o tome da sam iz

bogate porodice. Tada sam jasno, svojom voljom, odlučio da želim da umrem.

Te noći smo skočili u more kod Kamakure. Razvezala je pojas, rekavši da ga je pozajmila od drugarice iz kafića, te ga je savila i ostavila na steni. I ja skinuh mantil i ostavih ga na istom mestu. Zatim smo zajedno skočili.

Ona je umrla. Ja sam preživeo.

Bio sam student, a i ime mog oca je možda imalo nekakvu „medijsku težinu“, pa su novine detaljno pisale o ovom slučaju.

Prenesen sam u bolnicu kod obale. Rođak je dojurio iz Tohokua i obavio svu papirologiju. Samo me je ravnodušno obavestio o tome da su svi besni, pre svega otac, da će me se možda odreći, i otišao. Ali ja nisam mario za to; žalio sam za mrtvom Cuneko i neutešno plakao. Od svih ljudi koje sam do tada poznao, voleo sam jedino tu ofucanu, oronulu Cuneko.

Od komšinice iz zgrade mi je stiglo pismo sa čak pedeset pesama. Sve *tanke*⁶, sve sa čudnim početkom tipa „Živi zbog mene“, njih pedeset. U bolničku sobu su mi dolazile i medicinske sestre, razdragano se smejući, i neke bi mi čvrsto stisnule ruku pre nego što bi otišle.

Otkrili su da mi je nagnječeno levo plućno krilo, što se za mene pokazalo jako zgodnim; kad me je policija odvela u pritvor kao saučesnika u samou-

⁶ Tradicionalna japanska poetska forma od pet stihova, sa brojem slogova u stihu po šablonu 5-7-5-7-7.

bistvu, zbog povrede me nisu smestili sa drugima, već u posebnu sobu.

Duboko u noć, čuvar iz noćne smene, čovek u godinama, tiho je otvorio vrata moje sobe i obratio mi se:

„Ej! Je l' ti hladno? Dođi ovde da se ugreješ.”

Uđoh u kancelariju, praveći se nemoćan i klo-
nuo, sedoh na stolicu, i stavih ruke nad mangalu.

„Žališ za tom curom što je umrla?”

Odgovorih namerno tananim, jedva čujnim gla-
som:

„Da.”

„To ti je ljubav.”

Posle nekog vremena, potpuno se opustio.

„Gde si je upoznao?”

Sav se napravio važan, poput sudije. Činilo se da me smatra balavcem i da se pretvara da vodi istra-
gu da bi mogao da razbije dosadu ove jesenje noći
time što će iz mene izvući delom svedočenje, a de-
lom priče iz kreveta. Smesta ovo shvatih, i izgrizoh
usta pokušavajući da ne prsnem u smeh. Znao sam
da na takvo neformalno ispitivanje uopšte ne mo-
ram da odgovorim, ali sam i ja, da bih prebrodio
dosadu, lažirao takozvanu iskrenost, kao da čvrsto
verujem da je baš on vođa istrage, da težina kazne
zavisi od jedne njegove reči, pa sam dao izmašta-
nu „izjavu”, tek da malo utolim njegovu pohotnu
znatiželju.

„Dobro. Shvatio sam. Kad nam sve iskreno kažu,
i mi malo popustimo.”

„Hvala Vam.”

Skoro cela izjava je bila vrhunska gluma. Majstorska izvedba koja mi ne donosi ništa, ama baš ništa dobro.

Kad se razdanilo, pozvao me je načelnik policijske stanice. Sad kreće pravo ispitivanje.

Čim sam otvorio vrata i ušao u kancelariju, začuh: „A, evo ga! Dobar si ti. Nisi ti kriv, kriva je majka što te je tako dobrog rodila.”

Načelnik je bio mladić tamnog tena, kao da je tek diplomirao. Nepripremljen na te reči, osetih se jadno, kao bogalj, kao da mi crveni ekcem prekriva pola lica.

Ispitivanje ovog načelnika, koji je ličio na bivšeg džudistu ili mačevaoca, prošlo je za tili čas. Od one skrovite, uporne, perversne „istrage” starog policajca usred noći razlikovalo se koliko nebo i zemlja. Završivši ispitivanje i popunjavajući dokumenta za javnog tužioca, reče:

„Moraš malo da ojačaš. Vidiš da kašlješ krv.”

Tog jutra mi se nešto kašljalo, pa sam svaki put prekrivao usta maramicom. Na njoj su ostali tragovi krvi, poput crvenog grada. Međutim, ta krv nije bila iz mog grla, već od jedne male bubuljice ispod uveta koju sam čačkao prošle noći. U trenutku mi se učini zgodnim da to prećutim, te samo rekoh, spuštenog pogleda i glasom punim pijeteta:

„Da.”

Načelnik završi s dokumentima i reče:

„Tužilac će odlučiti da li da podigne optužnicu. Pozovi telefonom ili telegramom nekoga ko može da jamči za tebe da dođe danas u tužilaštvo u Jo-

kohami. Imaš valjda nekoga? Staratelja, ili nekog garanta."

Setih se da je u školi kao moj staratelj upisan Šibuta, jedan prodavac antikviteta poreklom iz našeg kraja, zdepasti samac od oko četrdeset godina, koji je stalno dolazio u kuću mog oca u Tokiju i bio mu nešto poput poslušnika. Njegovo lice i oči podsećali su na ribu-list, te ga je otac uvek zvao Riba, pa sam počeo i ja.

Pozajmih žute strane iz stanice i nađoh Ribin broj. Pozvah ga i zamolih da dođe u tužilaštvo u Jokohami. Riba mi se obratio nekim nadobudnim tonom, kao da se pretvorio u drugog čoveka, ali je ipak pristao da dođe.

Vratih se u sobu gde sam bio pritvoren i čuh načelnika kako viče policajcima tako glasno da je dopiralo i do mene:

„Ej, dezinfikujte taj telefon! Ovaj kašlje krv.”

Malo posle podneva, vezali su mi tanko uže oko grudi. Dopustili su mi da ga sakrijem pod mantil, ali je kraj tog užeta čvrsto držao mladi policajac. Tako smo zajedno seli u voz za Jokohamu.

Međutim, nije me morila ni najmanja nesigurnost, već sam se zaželeo one sobe i starog policajca. Šta je sa mnom? Zašto sam ovakav? Kad me vežu kao kriminalca, meni zapravo lakne i potpuno se opustim. Čak i sad kad pišem ova sećanja, pišem ih razdragan i veseo.

Ipak, i u tim radosnim sećanjima krije se jedna, samo jedna omaška koju nikada neću zaboraviti, toliko strašna da me oblije hladan znoj. Javni tužilac me je ukratko ispitaio u jednoj zamračenoj so-

bi. Imao je oko četrdeset godina; činio se tihim i smirenim (čak i da ja jesam bio lep, to je bila jedna opscena, zla lepota, ali lice ovog tužioca imalo je, rekao bih, „ispravnu lepotu“, crte mudre blaženosti), te sam se i ja sasvim opustio i olako davao izjavu. Odjednom, dobih napad kašlja, pa izvadih onu maramicu i videh krv na njoj, te to u meni pobudi lukavu ideju da će možda i sada kašalj nečemu poslužiti. Lažno se nakašljah još dvaput, glasno i grubo, te krajičkom oka pogledah tužiočevo lice dok mi je maramica prekrivala usta.

„Da li stvarno kašlješ?”

Tihi smešak. Oblio me je hladan znoj. Kakav hladan znoj – čak i sad kad se setim, počnu da mi klecaju kolena. Mogu slobodno reći da je bilo gore nego onomad kad me je glupi Takeići bocnuo u leđa i rekao da glumim, time me šutnuvši u pakao. Takeići i ovaj tužilac – ta dva puta u životu moja je gluma sasvim propala. Ponekad čak pomislim da bi mi lakše bilo da su me osudili na deset godina umesto što sam morao da se suočim s njegovim mirnim prezirom.

Izrečena mi je uslovna kazna. To mi nije ulilo ni tračak sreće. Sedeo sam na klupi u čekaonici kao najgori bednik i čekao da po mene dođe Riba.

Kroz prozor iza mojih leđa video se suton, a jato galebova letelo je u obliku žene.

TREĆI ZAPIS

1.

Jedno Takeićijevo proročanstvo se ostvarilo, jedno je omanulo. Ostvarilo se ono nečasno proročanstvo da će žene „padati na mene“. Omanuo je onaj blagoslov da ću sigurno postati slavni slikar.

Jedva sam uspeo da postanem anonimni, nevešti stripadžija za jedan vulgaran časopis.

Zbog pokušaja samoubistva sa Cuneke, izbacili su me iz više škole. Sada sam živeo u sobici na spratu Ribine kuće od sićušne svote novca koju su mi svakog meseca slali iz zavičaja. Taj novac čak nisam ni primao ja, već Riba (i to, činilo se, od braće, koji su ga slali krišom od oca). To je bilo sve – porodica je presekla sve druge veze sa mnom. Riba je uvek bio neraspoložen. Nije uzvraćao ni kad mu se nasmešim iz pristojnosti. Užasno je bilo koliko se promenio, ili je možda bolje reći komično – zar se ljudi tako lako menjaju, kao kad obrneš dlan? – i govorio mi je jedino:

„Ne smeš da izlaziš. Samo ostani ovde.“

Čvrsto mi je zabranio da izlazim napolje, valjda se plašeći da ću ponovo pokušati da se ubijem, to

jest, da ću opet skočiti u more za nekom ženom. Međutim, ja, kome je bio zabranjen alkohol, cigarete, koji sam od jutra do mraka mogao samo da se pribijem uz peć u sobičku na spratu i čitam stare časopise, živeći kao idiot, nisam više imao volje ni da se ubijem.

Ribina kuća je bila blizu Više medicinske škole u Okubou. „ANTIKVARNICA SEIRJUEŃ” – u jednom od dva ulaza te zgrade iza ovog šljaštećeg znaka stajala je malena i uska prodavnica, puna prašine i beskorisnog đubreta (izgleda da Riba uopšte ne živi od prodaje tog đubreta, već od prepisivanja tajne imovine s jednog vlasnika na drugog). Skoro uopšte ga nije bilo u prodavnici. Uglavnom bi jutrima užurbano napuštao kuću, smrkntog lica, i ostavljao dečaka od sedamnaest ili osamnaest godina da čuva prodavnicu. Drugim rečima, taj dečko je trebalo i na mene da motri, ali bi išao da se dobacuje loptom sa decom iz komšiluka čim bi uspeo da se iskrade iz prodavnice. Činilo se da je mene, parazita na spratu, smatrao budalom ili ludakom, jer bi mi čak ponekad očitao bukvicu kao da sam dete, a ja sam ga, po prirodi nesposoban da se prepirem, slušao umornog ili zadivljenog lica i pokoravao mu se. Taj dečak je bio Šibutin sin, ali ga Šibuta – ne znam zašto – nije priznavao, a i sam Šibuta je bio večiti samac, te je možda imao neki dobar razlog za to. Čini mi se da sam i ranije od porodice čuo glasine o ovome, ali ja sam, izgleda, takav tip osobe koji uopšte ne može da se zainteresuje za tuđe životne okolnosti, te nisam znao ni kakve detalje. Međutim, pogled tog dečaka me je

neobično podsećao na ribu, pa je možda stvarno... Ali, ako je tako, oni su jedna zaista sumorna porodica. Ponekad bi kasno uveče, krišom od mene, naručili nudle i jeli u potpunoj tišini.

Obroke u Ribinoj kući uvek je pravio taj dečko. Samo bi moj obrok stavio na odvojeni poslužavnik i doneo ga na sprat, i tako tri puta dnevno, dok su njih dvojica užurbano jeli, zveckajući tanjirićima i činijama u sobi u prizemlju, koja je zaudarala na vlagu.

Jedne večeri krajem marta, Riba me je pozvao (Da li je nešto neočekivano zaradio? Ili je smerao nešto drugo? Čak i da je i jedno i drugo, verovatno je imao još nekoliko sitnih razloga koje nisam mogao da dokučim.) za sto u prizemlju, na kom je, nekim čudom, bilo i pića. Kupio je luksuzni *sašimi*⁷ – ne od ribe-lista, nego od tune – i sam mu se iščuđavao i hvalio ga. Sipao je malo vina svom unezverenom parazitu i rekao:

„Šta planiraš nadalje da radiš?”

Nisam umeo da mu odgovorim. Uzeo par sušenih sardina i udubih se u njihove srebrne očne jabučice. Osetih blagu pripitost i setu za danima kad sam izlazio, osetih setu čak i za Masaom, ponovo zaželeh tu „slobodu”, i najednom mi zasuziše oči.

Otkad sam došao ovde, nisam imao snage ni da glumim dvorsku ludu. Samo sam se raskomotio unutar prezrivyh pogleda Ribe i njegovog sina, a i Riba je, čini se, izbegavao duže razgovore sa mnom, pa mi se nije dalo da ga jurim i da mu se žalim. Sko-

⁷ Tanko sečeni listovi žive ribe.

ro potpuno sam se pretvorio u jednog beživotnog, glupog parazita.

„Osudili su te na uslovno. To onda ne bi trebalo da ti uđe u dosije. Jednom odlukom možeš sasvim da promeniš život. Ako se popraviš, i ako ozbiljno od mene zatražiš pomoć, videću šta mogu da učinim.”

Riba je – zapravo, ne samo on, nego svi ljudi na svetu – pričao na uvijen, mutan način, komplikovan kao da od nečega beži. Ta upozorenja, toliko stroga da su bila beskorisna, i mali, naporni manevri, skoro bezbrojni, uvek bi me zbunili, obezvoljili i terali me da zauzmem jedan gubitnički stav, bilo dvorske lude koja od toga napravi sprdnju, bilo tihog klimanja glavom kojim sve prepuštam odluci sagovornika.

Tek u kasnijim godinama sam shvatio da bi sve bilo rešeno da mi je Riba to rekao kratko i jasno, i obuze me beznađe zbog njegove nepotrebne opreznosti – od nedokučivog častoljublja i sklonosti ka muljanju svih ljudi na svetu.

Riba je tada samo ovo trebalo da kaže.

„Upiši se u neku školu od aprila, nije bitno da li je privatna ili državna. Ako se upišeš, porodica će početi da ti šalje više para za životne troškove.”

Tek kasnije sam saznao da su mu tako rekli. I da mi je to lepo objasnio, poslušao bih ga. Međutim, taj Ribin uvijen i oprezan nastup samo je zakomplikovao stvari i učinio da se moja budućnost sasvim promeni.

„Naravno, ako ne želiš da se posavetuješ sa mnom, ja tu ništa ne mogu da učinim.”

„Oko čega?”

Ja zaista ništa nisam shvatao.

„To valjda sam znaš?”

„Na primer?”

„Na primer? Šta nameravaš da radiš ubuduće?”

„Da li treba da se zaposlim?”

„Pitam te kako se ti osećaš.”

„Pa, čak i da hoću u školu...”

„Za to treba para. Ali nisu pare problem, nego tvoja želja.”

Zašto jednostavno nije rekao da će mi porodica poslati pare? Da je samo to rekao, odlučio bih se za školu; ovako, kao da sam lutao kroz maglu.

„Šta kažeš? Imaš li, ne znam, neku želju da nešto postaneš? Neko koga izdržavaju ne može ni da zamisli koliko je teško brinuti se o nekome.”

„Izvinite.”

„Šta ću s tobom? Sad kad sam te već uzeo na leđa, neću da mi budeš mlak. Hoću da mi pokažeš da si spreman da promeniš svoj život. Ako odlučiš šta hoćeš da radiš i napraviš ozbiljan predlog, pomoći ću ti. Vidiš i sam da sam ostao skroz bez para, tako da ne možeš očekivati mnogo. Ali ako se odlučiš i jasno osmisliš svoju budućnost, pomoći ću ti da se promeniš koliko god mogu. Shvataš li šta hoću da kažem? Šta misliš da radiš od sad?”

„Ako vam smetam ovde na spratu, zaposliću...”

„Da li to iskreno misliš? U ovim vremenima čak i da završiš carski univerzitet...”

„Ne, ne mislim na neku firmu.”

„Na šta misliš?”

Prelomih u sebi i odgovorih.

„Hoću da postanem slikar.“

„Slikar?!“

Ne mogu da zaboravim podmuklu senku koja je prešla preko Ribinog lica kad je pognuo bradu i slatko se nasmejao. Ličila je na prezir, ali nije ni to bila; ako uporedimo svet s morem, bilo je to kao da sam na trenutak ugledao temelje života ponikle u nepreglednim morskim dubinama gde pluta ta čudna senka.

Ne lupaj gluposti. Glava ti je u oblacima. Razmisli. Imaš celu noć da razmisliš. Popeo sam se u sobu skoro bežeći od njega. Čak i kad sam legao, ništa mi nije padalo na pamet. Stoga sam u zoru pobjegao iz Ribine kuće.

Vraćam se uveče. Idem kod ovog prijatelja da se s njim posavetujem o svojoj budućnosti. Nema potrebe da brinete. Stvarno.

Napisah ovo krupnim slovima na cedulji, i pored toga Masaovo ime, prezime i adresu u Asakusi, te tiho napustih kuću.

Nisam pobjegao jer me je bilo sramota zbog Ribinih reči. U pravu je – meni je stvarno glava u oblacima i uopšte ne znam šta ću sa sobom, a i žao mi je što sam mu na mucu. Pobjegao sam jer nisam mogao da izdržim pomisao da će, ako dođem sebi i steknem neku ambiciju, to svakog meseca novčano pomagati taj siromah.

Međutim, nisam stvarno mislio da će neko poput Masaa moći da me posavetuje o „mojoj budućnosti“. Hteo sam makar malo, makar na trenutak, da lišim Ribu brige (nisam ostavio cedulju jer sam imao neki plan da za to vreme što dalje pobjegnem,

kao u detektivskim romanima – ne, zapravo, sigurno je bilo delom i zbog toga – ali donekle je tačnije reći da sam se plašio da ga ne iznenadim i ne zbunim. Naravno da će shvatiti, kad-tad, ali sam se plašio da mu baš tako kažem; jedna od mojih tužnih osobina jeste to što svoje reči uvek moram nečim da ukrasim, zbog čega možda ličim na „lažljivca“, kako takve ličnosti pogrdno naziva običan čovek, ali skoro nikada nisam ukrašavao svoje reči radi nekakve koristi, već zato što sam se toliko plašio nagle promene u raspoloženju da sam od toga gubio dah, i mislim da je bilo najviše slučajeva kad bih nabacio par ukrasa iz svog „očajničkog dodvoravanja“ – koliko god ono bilo izobličeno, slabašno, budalasto – čak i kad bih znao da će mi to posle štetiti. Međutim, ovu moju lošu naviku kasnije su besomučno iskorišćavali navodno „iskreni“ ljudi), pa sam, u trenutku, kako mi je naspelo, zapisao Masaoovo ime i adresu na krajičku papira.

Napustio sam Ribinu kuću, otišao do Šinđukua, prodao knjigu koju sam nosio u džepu i zastao. Nisam znao kuda dalje. Zbog toga što sam se svakome dodvoravao, nikada nisam istinski iskusio prijateljstvo. Na stranu Masao, koji mi je bio samo drug za izlaske, svaki odnos mi je donosio samo bol, pa sam očajnički glumio ludu u pokušaju da ga ublažim. Od toga bih se samo izmorio, te je dovoljno bilo da vidim u prolazu nekog koga znam – čak i nekoga ko na njega liči – da ustuknem i da u trenutku počnem toliko da drhtim da me zaboli glava. Znao sam kako da me drugi zavole; nisam znao kako da ja zavolim njih. Ozbiljno sumnjam i u to da su drugi lju-

di sposobni da vole. Kako sam ja ovakav mogao s nekim da se zbližim? Uz to, nisam znao ni kako da dođem u „vizitu”. Kapija tuđe kuće u meni je budila veću jezu nego kapija Danteovog pakla, i osećao sam – bez preterivanja – da iza te kapije gmiže strašno, gnusno čudovište poput zmaja.

Ni sa kim se ne družim. Nigde ne mogu da odem. Masao.

Laž se obistinila. Odlučio sam da odem kod Masaa u Asakusu, baš kao što sam napisao na cedulji. Nikada nisam posetio Masaa; uvek sam ga telegramom zvao da dođe kod mene, ali sad je bilo upitno da li i za to imam para. Uz to, zbog gorčine prouzrokovane beznađem i besparicom, pomislih da Masao možda neće doći ako mu samo napišem telegram. Odlučih se zato na „vizitu”, meni najtežu stvar od svih, i sedoh u voz duboko uzdahnuvši. Spoznaja da sem Masaa nemam više nikoga na koga bih se oslonio uz kičmu mi je poterala hladne žmarce.

Masao je bio kod kuće. Bila je to jednospratna kuća na kraju prljave staze. Masao je za sebe imao svega jednu sobicu na spratu, dok su ispod živeli njegovi stari roditelji, zajedno s jednim mladim zanatlijom, i pravili kaiševe za sandale.

Masao mi je tog dana pokazao novu stranu sebe kao pravog gradskog deteta. To je bila njegova prevejanost. Hladan, lukav egoizam, od kog sam ja, dete iz unutrašnjosti, mogao samo iznenađeno da se razrogačim. Bio sam prepušten sudbini na milost i nemilost; on nije bio takav tip.

„Tebi stvarno nema pomoći. Je li otac još uvek ljut na tebe?“

Nisam mogao da mu kažem da sam pobegao.

Kao i uvek, lagao sam. Masao će me sigurno odmah prozreti, ali sam ipak lagao.

„Smiriće se vremenom.“

„Ej, ovo nije šala. Da te upozorim – čak i budale prestanu sa izmotavanjem kad ovako zagusti. Zauzet sam danas. Strašno sam zauzet u poslednje vreme.“

„Čime?“

„Ej, ne čačkaj taj jastuk!“

Nesvesno sam prstima vrteo i čupkao – kako li se to zove, čuperak, resa – onu kićanku na jednom kraju jastuka na kom sam sedeo. Masao je izgleda brižljivo čuvao svoju imovinu, pa makar to bila jedna resica na jastuku, i bez imalo stida me je oštro pogledao i osudio. Sad kad razmislim, u svom drugovanju sa mnom, Masao nije pretrpeo ni jedan jedini gubitak.

Masaova stara majka je ušla u sobu i spustila poslužavnik sa dve činije *širuka*.⁸

„Šta je to?“, obrati joj se Masao ponizno i brižno, kao oličenje dobrog sina, tonom koji je odjednom postao neprirodno pristojan. „*Širuko*? Hvala ti! Nije trebalo. Imam obaveze, odmah moram da izađem. Ali nema veze, šteta bi bilo ovo ne probati. Prijatno. Evo i tebi. Izdvojila je vreme i trud da napravi. Odlično je!“

⁸ *Širuko* je slatka supica od pasulja s komadima pirinčanog kolača.

Radosno je i u slast počeo da jede, skoro kao da ne glumi. I ja sam počeo da srčem. U supi je bilo previše vode, a kad sam stigao do kolača, to je bilo nešto drugo, meni sasvim neprepoznatljivo. Nipošto se nisam rugao tom siromaštvu. Niti mi se učinilo neukusnim, niti sam smetnuo s uma pažnju koju nam je ukazala njegova majka. Siromaštva sam se možda plašio, ali mu se nikad nisam rugao. Ta supica i Masao, koji joj se raduje, ukazali su mi na štedljivu prirodu ljudi iz grada i pravo naličje tokijskih porodica koje jasno razdvajaju privatni život od javnog. Ta slutnja da jedino ja bežim od ljudskog života kao budala, ne praveći razliku između privatnog i javnog, nemajući zavesu koja bi ih razdvajala, i da me je čak i Masao napustio, dovela me je u pometnju i, uranjajući izbeležene štapiće u supu, osetih neizdrživu usamljenost.

Masao ustade i obuče mantil.

„Izvini, zauzet sam danas. Krećem sad.”

Tog časa, u kuću je ušla jedna žena, tražeći Masaa. Time su se okolnosti naglo promenile.

Masao je odjednom živnuo.

„E, zdravo. Baš sam krenuo kod Vas, ali se onda on pojavio... ne, ma kakvi, ne smetate, uđite.”

Činilo se da ga je ovaj preokret sasvim zbunio. Izvukao sam jastuk na kom sam sedeo i pružio mu ga; on mi ga je istrgnuo iz ruke, okrenuo ga i dao toj ženi. U sobi su bila samo dva jastuka – jedan za Masaa, jedan za gosta.

Žena je bila mršava i visoka. Ostavila je jastuk po strani i sela u ćošak blizu ulaza.

Odsutno sam slušao njihov razgovor. Ona je radila za časopis; izgleda da je od Masaa bila naručila sliku ili tako nešto, pa je došla da je preuzme.

„Brzo mi treba.”

„Gotova je. Već odavno je gotova. Evo, izvolite.”

Stigao je telegram.

Masao ga je pročitao, i njegovo do maločas raspoloženo lice se narogušilo.

„Ah! Šta je ovo?”

Telegram je bio od Ribe.

„Odmah se vrati kući. Najbolje bi bilo da te ispratim, ali nemam vremena sad. Pobogu, pobegao si od kuće! Kako možeš da budeš toliko opušten?”

„Gde vam je kuća?”

„U Okubou”, odgovorih nehajno.

„To je blizu moje kancelarije.”

Imala je dvadeset i osam godina i bila je rodom iz Košua. Živela je u stanu kod Koendija s petogodišnjom ćerkom. Rekla je da joj je ovo treća godina otkako je postala udovica.

„Izgledaš mi kao da si se baš namučio dok si odrastao. Jadničak. Vrlo si obziran.”

Prvi put sam počeo da vodim život muške kurve. Kad bi Šizuko (kako se zvala ta novinarka) otišla na posao u izdavačku kuću u Šindukuu, ja i Šigeko, njena ćerka od pet godina, ostajali smo sami. Dotad je vodila Šigeko kod upravnika zgrade da je pričuva, ali se sad pojavio jedan „obziran” čovek kao dadilja, što ju je, izgleda, veoma oraspoložilo.

Besciljno sam tu proveo oko nedelju dana. Među kablove za struju, odmah pored prozora stana, zapetljao se jedan zmaj. Prevrtao ga je i kidao prašnja-

vi prolećni vetar, ali se on i dalje uporno držao za kablove, i kao da je potvrdno klimao glavom. Svaki put kad bih ga video, gorko bih se nasmešio i pocrveneo; čak sam ga i sanjao, i zapomagao u snu.

„Kad bih samo imao para.”

„... Koliko ti treba?”

„Mnogo... Kraj novca je kraj ljubavi. To je istina.”

„Kakva glupost. Ne može jedna stara poslovice...”

„Misliš? Ali ti ne znaš. Ako se ovo nastavi, možda ću samo pobeći jednog dana.”

„Ko je od nas siromašniji? I ko će pobeći? Čudna poslovice.”

„Hoću da sâm zaradim sebi za piće – ne, za cigarete. Znaš, mnogo sam bolji od Masaa u crtanju.”

U ovakvim trenucima mi iz sećanja isplivaju oni, kako ih je Takeići zvao, „čudovišni” autoportreti koje sam naslikao u srednjoj školi. Izgubljena remek-dela. Izgubili su se u mojim brojnim selidbama, ali se sećam da su to bile zaista dobre slike. Posle sam svašta slikao, ali ništa nije bilo ni blizu tim remek-delima iz prošlosti, i to bi me uvek obavilo nekim tu-pim osećajem gubitka, kao da mi se ispraznilo srce.

Neispijena čaša apsinta.

Tako sam u sebi zvao taj gubitak koji nikada neću moći da nadomestim. Svaki put kad se pokrene priča o slikarstvu, ta neispijena čaša apsinta zasvetlucala bi mi pred očima, i sagoreo bih od želje da toj osobi pokažem svoje izgubljene slike i uverim je u svoj talenat.

„Misliš? Sladak si kad se šališ, a izraz ti je ozbiljan.”

Nije šala. Ozbiljan sam. Kad bih samo mogao da ti pokazem te slike! Mučivši se u besmislenoj agoniji, odjednom promenih raspoloženje i odustadoh.

„Strip. Bar umem bolje da nacrtam strip od Masaa.”

U ovu obmanu dvorske lude poverovala je više nego u istinu.

„Verujem ti. I ja sam se iznenadila. Nasmehaj se na one stripove što si ih crtao za Šigeko. Hoćeš da probaš? Mogu da zamolim urednika.”

Njena izdavačka kuća je objavljivala i jedan malo poznati časopis za decu.

... Većinu žena obuzme neka neizdrživa želja da ti pomognu kad te vide... Jer se uvek nečega plašiš, a u isto vreme si smešan... Ponekad se sasvim osamiš i utoneš u misli, ali to samo još više zagolica žensko srce.

Šizuko mi je govorila te, i mnoge druge stvari. Koliko god me hvalila, samo sam još više „tonuo” shvatajući da su to nečasne osobine jedne muške kurve. Iscrpeo sam svu snagu; potajno sam priželjkivao novac, a ne ženu, neki način da pobeegnem od Šizuko i osamostalim se, i išao sam k tom cilju, ali me je to samo dovelo do još veće zavisnosti od nje. Za skoro sve, pa čak i za izgladivanje odnosa nakon što sam pbegao od Ribe, pobrinula se ova muškaraca iz Košua, i sve više sam upravo nje počinjao da se „plašim”.

Nagovorila je Ribu i Masaa da se nađu s njom. Utroje su odlučili da prekinem sve veze s porodicom u Tohokuu. Tako sam „zvanično” počeo s njom da živim, a i moji stripovi su, njenom zaslugom, počeli da donose više para nego što sam se

nadao. Tim novcem sam kupovao i piće i cigarete, ali su moja osama i depresija bivale sve jače. „Potonuo” sam do samog dna. Crtajući „Avanture Kinte i Ote”, strip u mesečnim nastavcima za njen časopis, odjednom bih se setio stare kuće u selu; od nepodnošljive usamljenosti bi mi stala olovka, pognuo bih glavu i lio suze.

Moj jedini spas u takvim trenucima bila je Šigeko. Šigeko me je tad već bez ikakvog uzdržavanja zvala „tata”.

„Tata, je l’ istina da Bog ispunjava sve molitve?”

Upravo je meni trebala jedna takva molitva.

Daj mi hladnu volju! Gospode, nauči me suštini čoveka! Nije li greh da čovek zapostavi bližnjeg? Podari mi masku besa!

„Tako je. Tebi će ispuniti šta god poželiš. Za tatu je možda već kasno.”

Plašio sam se i samog Boga. Nisam mogao da verujem u Božju ljubav; verovao sam samo u njegovu kaznu. Vera. Činilo mi se da verovati ne znači ništa više nego pognute glave ići pred sud da se primi udarac Božjeg biča. Verovao sam u Pakao; nipošto nisam mogao da poverujem u Raj.

„Što je kasno?”

„Jer nisam slušao roditelje.”

„Stvarno? Ali svi kažu da si baš dobar čovek.”

To je zato što ih lažem. I sam znam da svi u ovom stanu iskazuju ljubav prema meni. Ali objasniti Šigeko koliko se ja njih plašim – koliko me više vole što se više plašim, i koliko se više plašim što me više vole, i kako moram od njih da pobegnem – bilo je nemoguće.

Nehajno promenih temu, kao da mi nije ništa.

„A za šta bi ti zamolila Boga?”

„Hoću da mi vrati mog pravog tatu.”

Ustuknuh. Obuze me vrtoglavica. *Neprijatelj*. Jesam li ja njen neprijatelj? Je li ona moj? I u ovom grmu se krio strašan odrasli čovek koji će me ugroziti. Stranac. Nepojmljivi stranac. Stranac pun tajni. Takvo mi se odjednom učinilo Šigekino lice.

Bar ona – mislio sam – *bar ona mi je prijatelj*. Ali ne; i ona je posedovala rep krave koja spava u dolini, pa iznenada njime ubije buvu. Od tada sam počeo da strahujem čak i od Šigeko.

„Žigolo! Tu li si?”

Masao je opet počeo da me posećuje. Toliko se okrutno poneo onog dana kad sam pobegao od kuće, a ipak nisam mogao da ga odbijem; primao sam ga uz blagi osmeh.

„I šta kažeš za stripove? Jesi video kako su popularni? Šta ćeš, amateri imaju muda, ničega se ne plaše. Ali pazi da ne popustiš. Kompozicija crteža ti je užas.”

Čak bi mi popovao poput učitelja. Mučeći se u onoj ispraznoj agoniji, pitajući se kako bi reagovao da mu pokažem one „čudovišne” slike, odgovorih:

„Ne govori mi to, rastužićeš me.”

Masao će onda, još kočopernije:

„Nećeš moći doveka samo s tim talentom za snalaženje u životu.”

Talenat za snalaženje... Mogao sam jedino gorko da se nasmešim. Neko poput mene da je talentovan da se snađe u životu! To što izbegavam, lažem i plašim se ljudi možda čini da Masau izgledam poput

čoveka koji živi po onoj mudroj i lukavoj izreci „ne diraj lava dok spava“. Biće onda da se ljudi nikada ne mogu razumeti – i ne znajući, žive u potpunoj zabludi da su nerazdvojni prijatelji i da će, kad jedan umre, drugi u suzama da mu odaje poštu!

Masao je ipak prisustvovao kad je Šizuko išla da izglati odnose nakon što sam pobjegao (premda mora da je to učinio nevoljno, jer ga je ona naterala), pa se sad ponašao kao moj najveći dobrotvor, kao moj provodadžija. Kao da mu je to dalo pravo da mi stalno popuje, da nam dolazi usred noći pijan, pa kod nas prespava, i pozajmljuje po pet jena (uvek je bilo pet jena).

„Nema više za tebe ženskarenja. Šta će reći svet?“

Šta mu tačno znači taj svet? Skup svih ljudi? Gde je realitet te stvari zvane *svet*? Živeh do sad misleći da je to nešto snažno, strogo, strašno, ali kad čuh ovo od Masaa, na vrh jezika su mi bile reči:

„Kad kažeš *svet*, zar ne misliš na samog sebe?“,
pre no što ih progutah, u strahu da ga ne naljutim.
Šta će reći svet?

Ne svet. Misliš, šta ćeš reći ti?

Osvetiće ti se društvo ako nastaviš to da radiš.

Neće društvo. Ti ćeš mi se osvetiti.

Ljudi će te sahraniti.

Neće me sahraniti ljudi. Ti ćeš.

Grudi su mi se punile svakakvim mislima. *Spoznaj koliko si strašan, tajanstven, zao, prevejan, monstruoan!* Međutim, samo obrisah hladan znoj s lica, smešeci se:

„Sav sam se preznojio.“

Tada sam stvorio nekakvu sopstvenu filozofiju, koja je glasila – „nije li *svet* zapravo samo pojedinac?“

Od kada sam počeo da mislim o svetu kao pojedinцу, stekao sam i snagu da malo više postupam po svojoj volji nego pre. Kako bi to Šizuko rekla, postao sam malo sebičniji, i malo manje plašljiv. Kako bi to Masao rekao, pocicijašio sam se. I kako bi to Šigeko rekla, nisam više bio tako dobar prema njoj.

Bez reči, bez osmeha, svakog dana, dok sam čuvao Šigeko, crtao sam „Avanture Kinte i Ote“, pa onda „Veselog monaha“, očiglednu kopiju poznatog stripa „Veseli tata“, ili, na primer, „Nemirnu Pinćan“, čak i za mene neviđeno idiotski naslov, za svakog izdavača kako je poručio (malo-pomalo, počele su da stižu porudžbine i od drugih kuća, ne samo Šizukine, ali su sve bile još gore i vulgarnije od njene, ne drugorazredne, već trećerazredne), duboko, duboko deprimiran, sporo kao puž (bio sam od onih koji vrlo sporo crtaju), sve iz sušte želje da zaradim za piće. Čim bi Šizuko ušla u kuću, ja bih izašao, otišao da pijem jeftin i jak alkohol na štandovima kod stanice Koendi, i vratio se malo raspoloženiji:

„Što te više gledam, lice ti je sve čudnije. Ti si bila inspiracija za Veselog monaha.“

„A tek ti kad spavaš. Ko da imaš četrdeset godina.“

„To je sigurno zbog tebe, isisala si mi život. *Isti su tok reke i ljudski život! Za čim žališ! Vrba kod reke...*“

„Ne galami, nego brzo lezi. Ili hoćeš da jedeš?“

Mirna je i potpuno ignoriše moje ispade.

„Neću da jedem, ali hoću da pijem. *Isti su tok reke i ljudski život! Isti su tok ljudi – ne, čekaj – isti su tok reke i ljudski život...*”

Šizuko mi skine odeću dok pevam, zabijem joj glavu u grudi i tu zaspim. To je bila moja svakodnevica.

*Samo ponovi šta si juče radio
i ne menjaj običaje svoje ni sutradan
Sirove i velike radosti dok izbegneš
izbeći ćeš, naravno, i velike tuge
Stenu što joj se isprečila na putu
žaba ne prelazi, već je zaobiđe*

Kad sam pročitao ove stihove Šarla Kroa, koje je preveo Bin Ueda, zacrveneo sam se toliko da mi je gorelo lice.

Žaba.

To sam ja. Svet neće ništa ni reći ni ćutati. Neće me ni sahraniti ni othraniti. Ja sam životinja nižeg reda i od psa i od mačke. Žaba. Samo se gegam unaokolo.

Sve više sam pio. Nisam više išao samo kod stаницe Koendi, već i do Šinđukua, Ginze, pa čak bih ponekad i prespavao van kuće. Sve sam činio da ne bih sledio svoje stare „običaje”; u kafiću sam se ponašao kao propalica i ljubio sve šta se dalo ljubiti. Drugim rečima, postao sam užasna, razvratna pijanica, kakav sam bio pre pokušaja samoubistva – ne, čak i više od toga. Ponestalo mi je novca, pa sam na kraju spao na to da nosim Šizukinu odeću u zalagaonicu.

Prošlo je više od godinu dana otkako sam ovde došao i gorko se nasmejavao onom zapletenom zma-ju. Jednog dana krajem proleća, opet sam odneo ne-ku Šizukinu odeću, neki pojas, bluzu, i tim novcem pio u Ginzi. Dva dana se nisam vraćao. Treće noći mi se već smučilo, pa sam se, nesvesno hodajući na prstima, vratio do Šizukinog stana. Zastadoh pred vratima i čuh Šizuko i Šigeko kako pričaju.

„Što tata pije?”

„Ne pije tata jer mu se pije. Nego jer je predobar čovek...”

„Da li dobri ljudi piju?”

„Ne, ali...”

„Sigurno će da se iznenadi.”

„Možda mu se neće svideti. Opa, čekaj, iskočio je iz kutije.”

„Kao Nemirna Pinćan.”

„Jeste, baš kao ona...”

Čuh Šizukin prigušen, istinski srećan smeh.

Otškrinuh vrata i ugledah malog zeca. Skakutao je po sobi, a Šizuko i Šigeko su ga jurile.

*One su srećne. Budala zvana „ja” samo će ih uništi-
ti svojim prisustvom. Skromna sreća. Dobra porodica.
Molim se za sreću, barem jednom, barem jednom u živo-
tu, ako Bog uslišava i molitve ljudi poput mene.*

Hteo sam da na mestu kleknem i sklopim dlano-ve, kao u hramu. Tiho zatvorih vrata, opet odoh u Ginzu, i u taj stan se više nisam vraćao.

Od tada sam spavao na spratu jednog bara blizu Kjobašija, opet kao muška kurva.

Svet. Činilo mi se da sam i ja najzad stekao mutnu predstavu o njemu. U sukobima između dvoje ljudi,

treba nadjačati drugoga, baš u to vreme i na tom mestu. Čovek se ne sme pokoriti čoveku. Čak i robovi imaju svoj ropski, ponizni prkos. Čovek zato nema drugog načina da preživi do da se oslanja na pobeđu „na prvu loptu”. Kakav god uzvišeni cilj propovedali, meta našeg truda je uvek pojedinac. I nad pojedincem, pojedinac. Neshvatljivost sveta je neshvatljivost pojedinca. Okean nije svet, već pojedinac. – Ovako se, pomalo, oslobodih straha od te iluzije okeana zvane svet, i naučih da se ponašam drsko, prema svojim trenutnim potrebama, s manje beskrajnog dodvoravanja oko svake sitnice nego pre.

Rešivši se stana u Koendiju, rekoh vlasnici bara u Kjobašiju:

„Raskinuo sam s njom.”

To je bilo dovoljno. Drugim rečima, pobedio sam u okršaju, i od te noći sam, bez imalo pompe, počeo da živim na spratu tog bara. Međutim, svet, koji je valjda trebalo da bude strašan, nije mi nimalo naškodilo, a ni ja se tom svetu nisam pravdao. Dokle god me je vlasnica puštala da tu živim, sve je bilo u redu.

Ja sam tom baru bio i gost, i vlasnik, i potrčko, i rođak; mora da sam sa strane izgledao kao neko čudno i neshvatljivo biće, ali svet nije ni posumnjao. Tako su me stalne mušterije prozvale Jočko, prema meni su se strašno lepo odnosile i uvek me častile pićem.

Polako je popustio moj oprez prema svetu. Počeo sam da mislim da svet nije tako strašno mesto. Dotad su me plašila razna „naučna sujeverja”, poput onih da se u povetarcu kriju milioni bakterija ma-

garećeg kašlja, u javnim kupatilima milioni bakterija od kojih propadnu oči, kod berberina milioni od kojih očelaviš, na rukohvatu u vozu šuga, na nepečenoj ribi ili govedini larve pantljičare, metilja, jajašca čega god već, ili onog da ako bos hodaš i nagaziš na komadić stakla, on će proći kroz celo tvoje telo, doći do oka i oslepeti te. Ne sumnjam da je „naučno“ tačno da oko nas plutaju i plivaju milioni bakterija. Međutim, počeo sam da shvatam da su one ništa više od „naučnih utvara“, koje u trenutku nestanu i preseku svaku vezu s nama ako prestanemo da ih pominjemo. *Od ručka mi je ostalo tri zrna pirinča; ako milijardu ljudi svakog dana ostavi po tri zrna, koliko je to tona uzalud potrošenog pirinča? Ili, na primer, ako milijardu ljudi svakog dana uštedi po jednu maramicu, koliko je to uštede papirne pulpe?* – Ta „statistika“ me je toliko plašila da bi me svaki put kad ostavim na tanjiru zrno pirinča ili obrišem nos mučio iluzorni trošak planina pirinča, planina pulpe, i sav bih se smrknuo, kao da činim strašan zločin! Međutim, to je obična laž nauke, laž statistike, laž matematike; ne može se skupiti po tri zrna pirinča od svakoga. I kao primenjeni problem iz množenja i deljenja, to je jedna primitivna, prizemna tema, nešto podjednako budalasto kao računati, na primer, na koliko ljudi se jedan oklizne i upadne u rupu u neosvetljenom klozetu, ili kolikom broju putnika propadne noga u onaj procep između platforme i vagona kad izlaze iz voza. To se sve čini tako mogućim, a opet, nikad ne čuješ za nekog ko je upao u WC. Malo-pomalo, spoznao sam pravo naličje sveta, toliko da sam osetio i setu i stid od

dojučerašnjeg sebe koji je te hipoteze, kojima su ga učili kao „naučnim istinama“, shvatao kao realnost i plašio ih se.

Ipak, uprkos svemu tome, i dalje su me plašili ljudi. Da bih samo primio mušterije u bar morao sam da sručim jednu čašu pića da se pripremim. *Radovoljnost prema strašnom*. Svake noći sam, uprkos strahu, služio goste, i kao što dete još jače pri-grli životinju od koje se malo plaši, napijao bih se i zalivao mušterije svojim nespretnim teorijama o umetnosti.

Stripadžija. Ali ja sam sasvim nepoznati stripadžija, bez velikih radosti, i bez velikih tuga. Koliko god u sebi žudeo za sirovim, velikim radostima, ma kakva velika tuga ih pratila, kako su moje radosti trenutno izgledale? Raspravljati o glupostima s mušterijama u baru i s njima piti – to je bilo sve.

Već je prošlo skoro godinu dana otkako sam došao u Kjobaši i započeo ovaj besmisleni život. Više nisam crtao stripove samo za dečje časopise, već i za one prostačke, erotske, što se prodaju na stanici. Pod posprdnim pseudonimom Probahdas Eubjem („probah da se ubijem“), crtao sam gole žene i porred njih dopisivao stihove iz Rubaijea.

*Dosta više uzaludnih molitvi
Sve što te tera na plač baci
Nalij čašu; priseti se samo
lepih stvari, ne usteži se*

*Bagra koja ugrožava druge
i sopstvenih grehova se plaši*

Stalno je na oprezu i strci
čekajući osvetu umrlih

Sinoć, puna čaša, puno srce
Jutros – probudih se, sve je pusto
Kako se za samo jednu noć
brzo promeni raspoloženje!

Ne strahuj od Božijeg besa!
On je kao bubanj u daljini
Kad bi ti se sudilo za svaki
prdež, ne bi tebi bilo spasa

Pravda li je pravilo života?
Oštrica ubojite sablje
na ratištu prelivenom krolju
kakvu onda pravdu sadrži?

Gde da tražim vodeće načelo?
Kakva li je svetlost mudrosti?
Prelep je i strašan ovaj svet
Ljudi klecaju pod teretom

Posejali u me seme žudnje
pa mi prete moralom i kaznom
Šta da radim? Nije to do mene
Ne dobih tu snagu da ga skršim

Gde si lutao? Kako si lutao?
Kritika? Provera? Spoznaja?
Isprazni snovi i opsene
Trezan sam, pa pričam gluposti

*Vidi ova beskrajna nebesa
A u njima, samo jedna tačka
Zar je bitno kako Zemlja kruži?
Nek se kreće, vrti, i okreće*

*Svugde osećam vrhovnu moć
i u svim zemljama i narodima
nalazim jednu istu ljudskost
Zar da mene nazivaš „jeretik“?*

*Pogrešno shvataju svete spise
Ako ne, onda nema Znanja
Brane piće i telesnu radost –
Mustafa, ja ih prezirem*

Međutim, tada se pojavila jedna devojka koja mi je „branila piće“.

„Prestani već jednom. Svaki dan si pijan od jutra!“

Bila je to prodavačica cigareta od sedamnaest-osamnaest godina, koja je radila preko puta bara. Zvala se Jošiko, imala je bleđ ten i krive zube. Svakog put bi mi to govorila uz osmeh kad bih svratio da kupim cigarete.

„Što da prestanem? Šta je tu loše? Kaže jedan stari pesnik, persijski, *rabu Božiji, popij sve piće koje imaš i ugasi svoju mržnju* – ne, bolje ovo – srcu umornom od tuge nadu donosi samo mirisna čaša. Razumeš?“

„Ne.“

„Glupačo. Sad ću da te poljubim.“

„Poljubi me.“

Nimalo se nije namrgodila, nego je napućila donju usnu.

„Uf! Gde ti je čednost?“

Međutim, izraz na njenom licu pokazivao je jasno kao dan, da je devica, da je još niko nije ukaljao.

Jedne ledene noći posle Nove godine, napio sam se, izašao po cigarete i upao u šaht pred prodavnicom. Zavapio sam „Jošiko, pomagaj!“, ona me je podigla, previla mi desnu ruku i rekla tiho, ali ozbiljno, bez osmeha:

„Previše piješ.“

Ne plaši me smrt, ali se grozim pomisli da ću se povrediti i postati invalid, te sam, dok mi je ona tako previjala ruku, odlučio da prestanem s pićem.

„Prestaću. Ni kap neću popiti od sutra.“

„Stvarno?“

„Da. Prestaću sigurno. Kad prestanem, hoćeš da se udaš za mene?“

Ova poslednja rečenica je bila šala.

„Of kors.“

Of kors je značilo *naravno*. Jedan od mnogih izraza koji su tada bili popularni.

„U redu. Daj da se rukujemo. Prestajem od sutra.“

I sutradan sam, naravno, od jutra pio.

Uveče izađoh da se prošetam i zastadoh pred Jošikinom prodavnicom.

„Jošiko, izvini. Opet sam pio.“

„Ne padam na to! Znam da si trezan.“

Ostadoh bez reči. U trenutku se otreznih.

„Ne, ozbiljan sam. Stvarno sam pio. Ne zezam se.“

„Nisam glupa! Što si takav?“

Ni tračak sumnje u mene.

„Kako ne vidiš? I danas sam pio ceo dan. Oprosti mi.“

„Dobro glumiš.“

„Ne glumim, glupačo. Poljubiću te.“

„Poljubi me.“

„Ne, ja nemam pravo na to. Ne mogu ni da te uzmem za ženu. Vidi mi lice, vidi kako sam se zacrveneo! Pio sam.“

„To je od zalaska sunca. Džaba me lažeš. Pa juče si obećao, što bi pio? Čak smo se i rukovali i presekli! Lažeš da si pio.“

Bledo, nasmešeno lice Jošiko, koja sedi u zamračenoj radnji – ah, plemenita je neukaljana čednost! Nikad do sada nisam spavao sa devicom. Venčaću se. Kakva god mi velika tuga bude kaskala za nogama, hoću, barem jednom u životu, sirovu, veliku radost – mislio sam da je lepota čednosti ništa više do varka naivne sentimentalnosti glupih pesnika, ali ima je, ima je u ovom svetu! Odlučih iz mesta da ćemo se venčati i da ćemo, kad dođe proleće, zajedno ići biciklom da gledamo vodopad u Aobi. Bilo je to „na prvu loptu“; nisam oklevao da ukradem taj cvet.

Tako smo se na kraju venčali. Radost koju sam time stekao nije bila nužno velika, ali je tuga koja me je nakon toga sustigla bila nezamisliva, ogromna, tolika da nije bilo dovoljno reći groza, užas, očaj. „Svet“ je za mene ipak bio strašan, nepojmljiv i bez dna. Daleko od nekog naivnog mesta gde sve olako može da se reši.

Masao i ja. Družiti se jedan drugog prezirući, i tako jedan drugog upropaštavati – ako je to naličje onoga što svet zove „prijateljstvo“, onda mora da je naš odnos bio prijateljski.

Držeći se za džentlmenstvo vlasnice bara u Kjobasiju kao za poslednju slamku (čudno je reći „džentlmenstvo“ kad je u pitanju žena, ali iz mog iskustva, bar što se tiče ljudi iz grada, žene su bile mnogo veći „džentlmeni“ od muškaraca. Muškarci su uglavnom bili plašljivi, neiskreni i cicije), uspeo sam da se oženim Jošiko iz duvandžinice (premda se nismo zakonski venčali), iznajmio sam stančić pod stepenicama drvene jednospratnice kod reke Sumida, prestao s pićem i usredsredio se na crtanje stripova, što mi je polako postajalo profesija. Posle večere bismo išli u bioskop, a u povratku u kafić, kupovali smo cveće u saksiji... – ne, mene su, od svega ovoga, više usrećivale reči i pokreti ove ženice koja mi je od srca verovala, i taman kad počeh da podgrevam naivne fantazije da ću možda i ja vremenom uspeti da postanem čovekoliko biće i izbegnem bedničku smrt, preda mnom se opet pojavio Masao.

„Ej! Žigolo! Vidi ga što se promućurio! Poslala me je 'dama iz Koendija'.”

U trenutku prekide rečenicu i stiša se, te bradom pokaza na Jošiko, koja je kuvala čaj u kuhinji, kao da hoće da pita: *Smem li pred njom?* Ja mu mirno odgovorih:

„Slobodno reci.“

Za Jošiko se maltene moglo reći da ima talenat za verovanje. Nije posumnjala u moj odnos sa Cuneko čak ni kad sam joj rekao za ono šta se dogodilo u Kamakuri – a kamoli u moj odnos s vlasnicom bara u Kjobašiju – i to ne zato što sam bio dobar u laganju, već zato što se njoj sve činilo kao šala, čak i kad bih otvoreno nešto priznao.

„Vidim da si samouveren kao i uvek. Ništa posebno, samo kaže da ponekad svratiš do Koendija.“

Čim počnem da zaboravljam, doleti ptica-zlosutnica i kljunom mi otvori ranu sećanja. U trenutku mi pred oči isplivaju gresi i sramote iz prošlosti, i više ne mogu ni da sedim od tog straha; najradije bih vrištao.

Rekoh mu:

„Idemo da pijemo.“

„Idemo.“

Masao i ja. Naizgled smo ličili jedan na drugog. Čak mi se ponekad činilo i da smo isti čovek. Naravno, to se dešavalo samo kad bismo obilazili kafe i nalivali se jeftinim alkoholom. Kad jedan drugog pogledamo u tim trenucima, za tili čas kao da se preobrazimo u dva psa iste veličine, iste dlake, i zajedno jurcamo po zavejanim ulicama.

Od tog dana, obnovili smo svoje staro prijateljstvo, počeli zajedno da idemo u onaj mali bar u Kjobašiju, pa smo na kraju – dva psa, mrtvi pijani – čak počeli i da posećujemo Šizuko u njenom stanu u Koendiju i tu da spavamo.

Neću to zaboraviti. Bila je to sparna letnja noć. Masao je predveče došao u naš stan kod reke no-

seći odrpanu jukatu i rekao da je hitno morao da odnese svoju letnju odeću u zalagaonicu, ali da će ga majka ubiti ako sazna, te me moli da mu pozajmim pare da odeću odmah vrati. Nažalost, i ja sam bio praznog džepa, pa sam, kao i uvek, poslao Jošiko da založi malo svoje odeće. Pozajmih Masau, i još malo nam je preostalo, pa smo poslali Jošiko da kupi rakiju, popeli se na krov i započeli prljavu, otrcanu pijanku da se rashladimo, obasuti povetar-
cem sa Sumide koji je smrdeo na kanalizaciju.

Tada smo započeli igru pogađanja šta je komična, a šta tragična imenica. Ja sam izmislio tu igru. Imenice su, na primer, muškog, ženskog ili srednjeg roda, ali bi u isto vreme trebalo da postoji i podela na komične i tragične. Na primer, voz i parobrod su tragične imenice, a metro i autobus komične. Zašto? Ko to ne razume, nije podoban da govori o umetnosti. Za dramaturga je dovoljno da u komediji napiše makar i samo jednu tragičnu imenicu, i obratno, da bi bio diskvalifikovan.

Ja pitam:

„Slušaš? Ajde, cigarete?”

Masao će, brže-bolje:

„Tragična.”

„Lekovi?”

„U prahu? Tablete?”

„Injekcija.”

„Tragična.”

„Misliš? A hormonske?”

„Ma kakvi, tragična. Zar nije igla tragična imenica?”

„Dobro, pobedio si ovu. Ali, pazi, lekovi i doktori mogu da budu i komični. Smrt?”

„Komična. I sveštenici i monasi isto.”

„Apsolutno. A život je tragična.”

„Ne. I život je komična.”

„Pa onda je sve komično. Dobro, ajde ovo: stripadžija? Nema šanse da je stripadžija komična.”

„Tragična, tragična. Najtragičnija od svih!”

„Ti ćeš meni! Ti si tragičan!”

Nema više pomoći kad se sve pretvori u ovako nespreno prepucavanje, ali mi smo se tom igrom ponosili kao nečim izrazito duhovitim, nečim što nijedan salon na svetu dotad nije video.

Bio sam izmislio još jednu igru sličnu ovoj. Pogađanje antonima. Antonim za „crno” je „belo”. Međutim, antonim za „belo” je „crveno”. Antonim za „crveno” je „crno”.

„Antonim za ‘cveće’?”

Masao iskrivi usta razmišljajući, te reče:

„Hm, ima jedan restoran *Cveće i mesec*. Biće da je mesec.”

„To nije antonim. Više je sinonim. Kao zvezde i ljubičice. To su sinonimi, ne antonimi.”

„Dobro. Antonim za ‘cveće’ su ‘pčele’.”

„Pčele?”

„Božur i... mravi?”

„To su slikarski motivi. Ne možeš da se izvučeš.”

„Dobro! Cveće i oblaci...”

„Valjda mesec i oblaci.”

„Da, da. Cveće i vetar. ‘Vetar’. Antonim za ‘cveće’ je ‘vetar’.”

„To ti je iz guslarskih pesama! Ćuti, shvatiće ljudi da si seljak.”

„Ne, citra.”

„To je još gore. Antonim za ‘cveće’ je... Treba reći nešto najmanje slično cveću što postoji.”

„Znači... Čekaj, da, znam. Žene?”

„Uzgred, šta je sinonim za ‘žene’?”

„Iznutrice.”

„Izgleda da nisi vičan poeziji. A antonim za ‘iznutrice’?”

„Mleko.”

„Nije loše! Daj još jedno. Šta je antonim za ‘sram’?”

„Pa ‘besraman’. Popularni stripadžija Probahdas Eubjem.”

„A od ‘Masao Horiki’?”

Počeli smo sve manje da se smejemo, obuzela nas je učmalost svojstvena pijanstvu od rakije, kao da nam je glava puna krhotina stakla.

„Ne busaj se. Za razliku od tebe, ja nikada nisam bio uhapšen.”

Zaprepastih se. Masao mene zapravo nije tretirao kao ljudsko biće, već samo kao „živi leš”, besramno, glupo čudovište koje odbija da umre, i od kog će iskoristiti sve što se da iskoristiti radi svog zadovoljstva – naše „prijateljstvo” nije bilo ništa više od toga. Nisam se lepo osetio shvativši ovo, ali je, u neku ruku, imalo smisla što me Masao posmatra na taj način; ja sam oduvek bio dete koje kao da nema pravo da se nazove čovekom, i možda je pravedno i ispravno da me čak i on prezire. Raskrstih s tim u sebi, te upitah, kao da se ništa nije dogodilo:

„Zločin. Šta je antonim za 'zločin'? Ovo je već teško.”

„Zakon.”

Masao to mirno odgovori, te ga iznova pogledah. Obasjano crvenim svetlom treperavog neonskog znaka sa susedne zgrade, Masaovo lice je izgledalo dostojanstveno poput lica kakvog tvrdokornog detektiva. Načisto se razočarah njegovim odgovorom.

„Ne, pobogu, pa nije zločin takva stvar.”

Antonim za zločin – zakon! Ali obični ljudi možda stvarno žive misleći na tako banalan način. Misleći da se zločin krije tamo gde nema detektiva da ga reši.

„Šta onda? Bog? Tebe ko da je neko pokrstio. Dosta više.”

„Nemoj tako olako da odlučuješ. Daj da razmislimo još malo. Zar nije zanimljiva tema? Čini mi se da možeš sve o čoveku da saznaš iz odgovora na ovo pitanje.”

„Sumnjam... Antonim za 'zločin' je 'dobro'. Dobar građanin. Dakle, neko kao ja.”

„Dosta šale. Ali, 'dobro' je antonim za 'zlo'. Ne za 'zločin'.”

„Kako se razlikuju zlo i zločin?”

„Mislim da se razlikuju. 'Dobro i zlo' je veštački etički pojam koji su ljudi stvorili.”

„Dosadan si. Šta onda? Bog? Bog, Bog. Samo reci 'Bog' i nema greške. Gladan sam.”

„Jošiko kuva pasulj.”

„Odlično! Volim pasulj.”

Sklopio je ruke iza glave i legao nauznak.

„Tebe kao da ne zanima pojam zločina.”

„Šta ćeš, kad nisam zločinac kao ti. Ja se možda zabavljam, ali ne ubijam žene, niti im kradem pare.”

Nisam je ubio. Nisam joj ukrao. – Negde u srcu sam začuo tih ali očajnički glas protivljenja. Međutim, uvek se trgnem i pomislim da sam ipak ja kriv.

Nikada nisam u stanju da se s nekim raspravljam oči u oči. Svim snagama potiskujući osećanja, usled mračnih dejstva rakije, sve opasnija iz časa u čas, rekoh, skoro kao samom sebi:

„Nije zločin samo kad te stave u ćeliju. Ako razumeš antonim zločina, razumećeš i zločin... Bog... Spas... Ljubav... Svetlost... Ali, ne, antonim za 'Bog' je 'Đavo', antonim za 'spas' je 'muka', za 'ljubav' 'mržnja', za 'svetlost' 'tama', za 'dobro' 'zlo', zločin i molitva, zločin i pokajanje, zločin i priznanje, zločin i... Ne, to su sve sinonimi. Šta je antonim?”

„Antonim za 'zločin' je 'med'⁹. Zločin je sladak kao med. Gladan sam. Donesi nešto da jedemo.”

„Donesi ti!”

Podviknuh na nekoga, činilo mi se, prvi put u životu.

„Dobro, idem ja onda dole da počinim zločin s Jošiko. *Acta non verba*. Antonim za 'zločin' je med. Ne – pasulj!”

Jedva sam ga razumeo koliko je bio pijan.

„Radi šta hoćeš. Idi!”

„Zločin i glad, glad i pasulj, ne, to su sinonimi...”

Ustao je, brbljajući nepovezano.

⁹ Igra rečima. „Med” (*micu*) na japanskom je anagram za „zločin” (*cumi*).

Zločin i kazna. Dostojevski. Ove reči mi se na trenutak prikraše iz nekog kutka glave, i ja iznenađen zastadoh. Šta ako Dostojevski nije mislio o zločinu i kazni kao sinonimima, već kao antonimima? Zločin i kazna, dve sušte suprotnosti, led i vatra. *Dno te ustajale bare pokrivene travom, tog haosa, zamešateljstva Dostojevskog, koji je zločin i kaznu smatrao antonimima... razumeo sam ga, na trenutak, ali ipak...* – Moje uzrujane i uskomešane misli prekinuo je Masao:

„Ej! Odličan pasulj. Dođi, brzo!”

I glas i lice bili su mu izobličeni. Tek pre trenutak je otišao, a već se vratio.

„Šta je?”

Neobično se pomamih, te ustah i siđosmo s krova na sprat, te sa sprata do mog stana, kad Masao zastade nasred stepenica, pokaza prstom i tiho reče:

„Gledaj!”

Bilo je otvoreno prozorče kroz koje se videla unutrašnjost stana. Upaljeno svetlo i dve životinje.

Zbunjen vrtoglavicom, prošaputah u sebi, teško dišući: *I ovo su ljudi. I ovo su ljudi. Zašto bi bio iznenađen?* Zaboravih i da spasem Jošiko; samo tupo stajah pored stepenica.

Masao se glasno nakašljao. Ja pobegoh nazad na krov, legoh, i ugledah nebo letnje večeri prošarano kišom. Tada me je obuzeo ne bes, ne mržnja, ne tuga, nego užasan, užasan strah. I to ne strah kakav se oseti od duhova na groblju, nego drevni, svemoćni strah koji te ostavlja bez reči, kao kad među kedrovima šumskog svetilišta sretnoš starog boga odevenog u belo. Od te večeri počeh da sedim, i polako izgubih veru u sve, i polako moja sumnja u ljude

postade bezmerna, i večno se razdvajih od svih nacija, radosti, saosećanja prema ljudskoj raboti. To je bio presudni događaj u mom životu. Oštrica me je udarila tačno između obrva, i od tada je ta povreda bolela kad god bih se približio bilo kom ljudskom biću.

„Saosećam s tobom, ali sad si valjda i na sopstvenoj koži osetio kako je to. Neću više dolaziti ovamo. Ovo je pakao... Ali oprosti bar Jošiko. Ni ti nisi cvečka. Odlazim.”

Nije Masao bio toliko glup da se bespotrebno zadržava u neprijatnoj situaciji.

Ustao sam, uzeo rakiju i na sav glas zaplakao. Plakao sam iz dubine duše.

Posle nekog vremena primetih da mi je iza leđa Jošiko, koja je došla s tanjirom punim pasulja.

„Rekao je da neće ništa...”

„U redu je. Ne moraš ništa da govoriš. Ti ne znaš kad treba da posumnjaš u čoveka. Sedi. Jedi.”

Seli smo jedno pored drugog i jeli pasulj. Ah, je li poverenje greh? Taj muškarac je bio neuki trgovac sitnog rasta od oko trideset godina koji je od mene naručivao stripove i onda se ustezao i busao s plaćanjem kao da mi daje čitavo bogatstvo.

On se, naravno, više pojavio. U besanim noćima uzdisao sam i stenjao, ali ne toliko od mržnje prema njemu, već – ne znam ni sam zašto – prema Masau, koji se nije ni nakašljao kad ih je našao, već se odmah popeo na krov da me obavesti.

Nije to pitanje praštanja ili nepraštanja. Jošiko je imala talenat za verovanje. Nije znala kad treba da posumnja u čoveka. To je i izazvalo tragediju.

Bože, pitam te: je li poverenje greh?

Dugo nakon toga neizdrživu patnju mi je nanosilo ne toliko to što je Jošiko bila ukaljana, već to što je bila ukaljana njena vera u ljude. Nekoga poput mene, ko se svega plašio, ko se samo dodvoravao ljudima i čija je sposobnost da veruje odavno skrhan, Jošikino neukaljano poverenje osvežavalo je upravo poput vodopada u Aobi. Taj vodopad se za samo jednu noć pretvorio u žučkasti mulj. Jošiko je od te noći počela da pazi na svako nabiranje mojih obrva, svaki osmeh.

„Jošiko.”

Kad je pozovem, ona se prepadne i počne da se vrpolji, ne znajući gde da gleda. Koliko god pokušavao da je nasmejem ili glumio dvorsku ludu, ona je bila unezverena, plašljiva, i čak isuviše pristojna prema meni.

Je li možda neukaljana vera izvor svih grehova?

Tražio sam i čitao razne priče o tome kako je kad ti siluju ženu. Ali učinilo mi se da nema žene koja je bila tako užasno silovana kao Jošiko. Ni u kakvu priču se ne može pretočiti njeno silovanje. Možda bih se čak osećao bolje da je između nje i tog sitnog trgovca bilo bar malo nečega što liči na ljubav. Ali ne – jedna letnja noć i Jošikino poverenje, ništa više, bili su dovoljni da me unište, da mi sasušu glas i kosu oboje u belo, a nju učine plašljivom i unezverenom za čitav život. Većina priča zasniva se na pitanju hoće li muž oprostiti ženi taj „čin”, ali to meni nije predstavljalo neki veliki i bolan problem. Oprostiti ili ne – srećan je onaj muž koji se nađe pred ta-

kvim izborom. Ako shvati da ne može da joj oprost, čemu bes i strka, neka se samo razvede i nađe novu. Ako ne može ni to, nek joj „oprosti” i istrpi. Bilo kako bilo, u tim pričama sve visi o muževljevoj emociji. Silovanje sopstvene žene za muža je veliki šok, ali upravo se šok – za razliku od talasa koji većno udaraju obalu – meni činio privremenom nevoljom koja se lako može razrešiti na bilo koji način njegovim pravičnim besom. U našem pak slučaju, muž nije imao nikakvo pravo na to. Što sam više razmišljao, to sam više za sve okrivljavao sebe, te nisam mogao ni da joj se požalim, a kamoli da se razbesnim. A žena – žena je bila silovana usled svoje retke vrline: neizdrživo lepe vrline zvane neukaljana vera, za kojom je muž odveć žudeo.

Je li neukaljana vera greh?

Posumnjah i u tu vrlinu, jedinu na koju sam mogao da se oslonim, i sve je izgubilo smisao. Moje odredište i utočište postao je alkohol. Lice mi je poružnelo do krajnosti, od ranog jutra sam pio rakiju, poispadali su mi zubi, polako sam prestao da crtam bilo šta sem erotskih slika. Ne – što bih krio? Počeo sam da precrtavam i švercujem pornografiju. Trebao mi je novac za rakiju. Posmatrajući plašljivu Joško, koja više nije smela ni da me pogleda, sumnja je radala sumnju; *ona uopšte nije znala za oprez – šta ako joj ono nije bio jedini put sa onim trgovcem? A Masao? A ljudi koje ne znam?* A ipak nisam imao hrabrosti da je otvoreno pitam, pa bih se, povijen od straha i nesigurnosti, napio i probao da iz nje izvučem istinu kukavičkim i sugestivnim pitanjima, u

sebi menjajući raspoloženje sa svakim odgovorom, a spolja se sav pretvorivši u dvorsku ludu. Onda bih vodio s njom ljubav dodirima zlosutnim, paklenim, a zatim zaspao pijan kao letva.

Jednog dana krajem te godine, vratio sam se kasno uveče pijan. Pila mi se voda sa šećerom, a Joško je spavala, pa sam sâm otišao u kuhinju i našao posudu sa šećerom. Sklonih poklopac i shvatih da u njoj nema ničega sem jedne crne, duguljaste kartonske kutijice. Nehajno je uzeh, ugledah nalepnicu i zaprepastih se. Više od pola nalepnice bilo je razgrebano noktima, ali je ostalo dovoljno da se jasno vide slova.

DIAL. Ja sam tad pio samo rakiju – nisam pio lekove za spavanje, ali sam ih skoro sve znao, pošto me je nesanica oduvek pratila kroz život. Jedna kutija diala je više nego dovoljno da ubije čoveka. Kutija je još bila neotvorena, ali mora da ju je s tom namerom sakrila. Ona, jadna, ne zna nijedan evropski jezik; mora da je mislila da će biti dovoljno ako skine polovinu nalepnice kako se ne bi shvatilo. *Ni za šta ti nisi kriva.*

Napunih čašu vodom, tiho, da je ne probudim, otvorih kutiju, ispraznih je u usta, mirno ispih vodu iz čaše, progutah, ugasih svetlo i legoh da spavam.

Kažu mi da sam tri dana spavao kao mrtav. Lekar me nije prijavio policiji, pripisavši to mojoj grešci. Kažu mi da je prva stvar koju sam rekao kad sam počeo da se budim bila: „Idem kući”. Na šta li sam mislio kad sam rekao *kući*? To ni sâm nisam znao, ali izgleda da sam to rekao i neutešno zaplakao.

Kad sam došao sebi, videh pored kreveta Ribu, strašno ozlojeđenog.

„I onomad je bilo pri kraju godine. Život mi je skratio! Je l' on to namerno cilja kraj godine? A zna kako smo zauzeti!”

To je govorio vlasnici bara u Kjobašiju, koja je sedela preko puta.

Dozvah je.

„Šefice.”

„Ej, jesi dobro? Probudio si se?”

Reče to kao da preko lica navlači masku osmeha. Ja prolih suze i odgovorih:

„Pustite me da raskinem s Jošiko.”

I sam se iznenadih svojim rečima.

Ona ustade i skoro nečujno uzdahnu.

Onda izustih još jednu neočekivanu glupost. Komičnu, budalastu – ne znam kako da je opišem.

„Idem negde gde nema žena.”

Prvo se Riba grohotom nasmeja, zatim ona, pa se na kraju i ja zacrvnreh, plačući, i gorko nasmeših.

„Da, to je i bolje”, reče Riba zacenjajući se. „Idi negde gde nema žena. Izgleda da načisto propadneš kad su žene oko tebe. Dobro si se toga setio.”

Negde gde nema žena. Ali ova moja glupost se kasnije na izrazito okrutan način ostvarila.

Jošiko je, činilo se, sebi uvtrela u glavu da sam ja popio lek da ona ne bi morala, te je – još više nego pre – bila na oprezu od mene. Šta god da kažem, nije se smejala, i skoro je prestala sa mnom i da govoriti; mene je stoga više tištilo kad sam u stanu nego van njega, te opet počeh da izlazim i ispijam jeftin alkohol, kao i pre. Međutim, od nesreće sa dialom

jako sam omršavio, udovi su mi omlitaveli, počeh da zapostavljam crtanje, a s novcem koji mi je tad ostavio Riba (Riba je tad rekao, *mali znak pažnje od mene*, ali i to je bio novac od braće iz zavičaja. Ja sam tada, za razliku od onomad, kad sam od njega pobjegao, počeo donekle i da prozirem tu njegovu glumu i busanje, ali se napravih da ne primećujem, i zahvalih mu se za novac. Ali zašto Riba to čini? Čemu to zamešateljstvo? Shvatao sam samo na trenutke, ali nisam prestajao da mu se čudim), s tim novcem odoh sam na odmor u banju u Minamizu. Ali ja nisam tip koji može ležerno da se šećka po banjama; usamljenost bi postajala neizdrživa čim bih pomislio na Jošiko. Niti sam bio dovoljno smiren da posmatram planine iz sobe, niti sam se presvukao u mantil, niti sam se kupao u bazenima, već sam, čim bih izašao, uletao u prljave čajdžinice i polivao se ne banjском vodom, nego rakijom, pa sam se u Tokio vratio još bolesniji nego što sam bio kad sam otišao.

Jedne zimske noći, pijan sam hodao Ginzom i vrhom cipele šutirao i razbacivao sneg koji je neumorno padao, pevajući tiho, iznova i iznova, *Stotine milja od zavičaja, stotine milja od zavičaja...*¹⁰ kad odjednom povratih. *Prvi put u životu povratih krv. Krug moje krvi na snegu sačini veliku japansku zastavu. Neko vreme sam čučao, te obema rukama uzeh malo snega neuprljanog krolju i stadoh prati lice, plačući.*

¹⁰ Stihovi popularne ratne pesme po imenu *Ratni drug*, napisane 1905. godine. Govori o japanskom vojniku koji je poginuo na poluostrvu Ljaodong tokom Rusko-japanskog rata.

Koji li je ovo putić?
*Koji li je ovo putić?*¹¹

Iz daljine se, jedva, čuo tužan glas devojčice, kao da haluciniram. Nesreća. Na ovom svetu ima raznih nesrećnih ljudi – ne, bolje je reći da je svet skoro potpuno sačinjen od nesrećnih ljudi. Međutim, ti ljudi mogu da se o svojoj nesreći otvoreno požale takozvanom „svetu“, i svet će ih razumeti i s njima saosećati. Moja nesreća pak cela proizilazi iz mojih grehova; nikome se ne mogu požaliti, a ako makar i jedna jedina moja reč zaliči na žalbu, Riba će se – ako ne Riba, onda takozvani „svet“ – zgroziti i reći kako sam razmažen, kako nemam prava da to kažem. Jesam li ja ono što zovu sebičnjakom ili suprotno od toga – slabić? Ni sam ne znam, ali znam da sam jedna skupina grehova, te sâm od sebe bivam sve nesrećniji i nemam načina da se zaustavim.

Ustadoh i uđoh u obližnju apoteku u potrazi za nekim lekom, bilo kojim. Pogledah se sa apotekar-kom; u trenutku, ona podiže glavu, raširi oči i zastade u mestu, kao da je neko u nju uperio snop svetla u mraku. Međutim, u tim raširenim očima ne beše ni iznenađenja ni mržnje, već skoro neke želje da se bude spasen, neke čežnje. *Mora da je i ona nesrećna! Nesrećni ljudi su osetljivi na tuđu nesreću.* – Čim ovo pomislih, primetih da se oslanja o štap za hodanje. Obuzdah nagon da joj priđem i pomognem. Dok sam se tako s njom gledao, pustih suzu. Suze zatim navreše i na njene velike oči.

¹¹ Dečja pesma iz razdoblja Edo (1600–1867).

To je bilo sve. Napustih tu apoteku bez ijedne reči i doteturah se nazad u stan. Rekoh Jošiko da mi sipa so u vodu, popih je i legoh u tišini. Spavao sam i čitav sledeći dan, slagavši da sam se prehladio. Kako se smračilo, briga zbog iskašljane krvi, što sam prećutao Jošiko, postala je neizdrživa, te ustadoh, odoh do apoteke i ovaj put se nasmeših i sve iskreno ispričah apotekarki o svom zdravstvenom stanju.

„Morate prestati s pićem.”

Kao da smo bili rođaci.

„Moguće da sam postao zavisnik. I sad mi se pije.”

„Ne smete. I moj muž je takav. Imao je tuberkulozu, a govorio je da će, kao, alkohol ubiti bakterije, pa se napio i sam sebi skratio život.”

„Previše se plašim. Ne mogu da izdržim bez pića.”

„Daću vam lek. Samo prestanite da pijete.”

Apotekarka (Udovica s jednim sinom. Upisao se na neki medicinski fakultet, valjda u Čibi, ali se ubrzo razboleo od iste bolesti kao i otac, pa je prekinuo školovanje da bi se lečio. U kući im je i svekar, paralizovan, a ona sama je s pet godina obolela od dečje paralize i oduzela joj se jedna noga) poče da vadi razne lekove za mene, s polica, iz fioka, lupkajući svojim štapom za hodanje.

„Ovo je ematogen. Ovo je tečnost za vitaminsku injekciju. Ovo je injekcija. Ovo su vam tablete kalcijuma. Ovo je dijastaza, za stomak.”

Ovo je... Ovo je... Pet-šest lekova je poređala i s ljubavlju mi objasnila kako svaki od njih deluje. Ali i ljubav ove nesrećne žene za mene je bila predu-

boka. Na kraju je hitro uvila jednu kutijicu u papir i rekla:

„Ovo je samo za trenutke kad Vam se toliko pije da više ne možete da izdržite.”

To su bile injekcije morfina.

Reče da je manje opasan od alkohola, i ja joj poverovah. Pored toga, osećaj pijanstva mi se odveć smučio, bio sam srećan što ću nakon toliko vremena opet moći da pobegnem od satane zvane alkohol, te bez imalo oklevanja počeh da ubrizgavam sebi morfin. I briga, i nervoza, i stid nestашe kao rukom odneseni, i postajao bih izvanredno optimističan govornik. Ubrizgavši morfin, mogao sam da zaboravim na slabljenje svog tela i usredsredim se na crtanje, te se izrodiše tako čudni i smešni stripovi da sam se i sâm smejaо dok sam ih crtaо.

Сеbe sam prvo ograničio na samo jednu injekciju dnevno. To se pretvorilo u две, pa u četiri, i na kraju više nikako nisam mogao da radim bez njih.

„Ne smete. Ako postanete zavisni, gotovo je, kraj.”

Čuvši to od nje, osetih kako sam već postao popriličan zavisnik (Mene tuđe sugestije odmah podstaknu. Kad mi neko kaže da ne smem da potrošim neki novac, ali se onda ispravi, pa kaže, *ipak je to tvoja stvar*, osetim se skoro krivim ako ga ne potrošim, kao da ću izneveriti nečija očekivanja, pa novac odmah spiskam), i u strahu od te zavisnosti počeh, suprotno svakoj logici, da kupujem sve više i više lekova.

„Molim te! Još jednu kutiju! Platiću ti krajem meseca.”

„Nisu problem pare, nego policija...”

Avaj, ja uvek zračim aurom izopštenika, mutnom, tamnom, sumnjivom.

„Molim te, nekako im to prećuti. Molim te. Poljubiću te.”

Ona se zacrveni.

Ja još više insistiram.

„Uopšte ne mogu da radim bez lekova. Oni su kao vijagra za moj um.”

„Onda bolje da Vam dam hormonsku injekciju.”

„Nemojte me zamajavati, molim vas. Ili piće, ili lekovi – samo uz njih mogu da radim.”

„Ne smete da pijete.”

„Tako je. Da znaš, otkako sam počeo da uzimam lekove, nisam popio ni kap. Osećam se odlično. Ne nameravam zauvek da ostanem glupi stripadžija. Prestaću da pijem, ozdraviću, početi da učim i postati veliki slikar, videćeš. Sad je najbitnije. Molim te. Molim Vas. Poljubiću te.”

Ona se nasmeja i reče:

„Šta čovek da radi s tobom? Nisam ti ja kriva ako postaneš zavisnik.”

Zalupka štapom po podu i izvadi morfin s police.

„Ne mogu da ti dam celu kutiju, sve ćeš odmah potrošiti. Pola.”

„Cicijo. Dobro, šta ćeš.”

Vratih se kući i odmah ubrizgah jednu injekciju.

„Zar ne boli?”, upita Jošiko plašljivo.

„Boli. Ali nemam izbora, ovo mi je neophodno da bih efikasnije radio. Vidiš kako sam zdrav u poslednje vreme? Ajde, rad. Rad, rad, rad!”

Jednom sam zakucao na vrata apoteke u pola noći. Apotekarka se doteturala u pidžami. Iznenada je zagrlih, poljubih i pretvarah se da plačem.

Čutke mi je dala kutijicu.

Kad sam primetio da su lekovi stvar zlosutna i nečista baš kao i rakija – ne, mnogo više od nje – već sam bio potpuni zavisnik. Bestidnost do krajnjih granica. Počeh opet da precrtavam i švercujem pornografiju, sve iz želje za morfinom, a s paralizovanom apotekarkom stupih u pravu preljubu.

Hoću da umrem. Samo hoću da umrem. Više nema povratka. Šta god da uradim, samo još dublje propadnem. Staru sramotu premažem novom. Biciklom do vodopada u Aobi? Kako sam uopšte smeo da se ponadam tome! Na svaki prljavi greh nadovezuje se nečasni greh, moje patnje se uvećavaju i zaoštravaju. Hoću da umrem; moram da umrem. Jabuka mojih grehova je život. – Šta god i kako god razmišljao, na kraju se sve ipak svodilo na polulude šetnje između stana i apoteke.

Što sam više radio, to mi je više morfina trebalo. Moja veresija se popela na zastrašujuć iznos. Svaki put kad me vidi, apotekarka bi zasuzila, a i ja sam plakao.

Pakao.

Poslednji način koji mi je preostao da pobegnem iz ovog pakla. Ako ovo propadne, ostalo mi je samo da se obesim. – Skupih dovoljno odlučnosti da se kladim na postojanje Boga, i napisah dugačko pismo ocu u zavičaj, u kom sam mu (sem ženskarenja – to ipak nisam mogao da napišem) priznao sve.

Međutim, ishod je bio još gori nego što sam očekivao. Koliko god da sam čekao, odgovora nije

bilo. Od te strepnje i brige, samo sam se još više drogirao.

Jednog popodneva, kad sam odlučio da ću uveče ubrizgati deset injekcija i skočiti u reku, pojavio se Riba, kao da je to nanjušio svojim đavoljim čulom. Pratio ga je Masao.

„Kaže da si kašljao krv“, reče Masao prekrstivši noge u turski sed ispred mene i nasmešivši se tako nežno kako nikad dotad nisam video. Od tog nežnog osmeha osetih takvu zahvalnost i sreću da naglo okrenuh lice i zaplakah. Jednim osmehom me je sasvim skrhao i sahranio.

Preneli su me u auto. „Prvo u bolnicu. Posle sve nama prepusti“, reče Riba dirljivim tonom (rekao je to tako tiho da se skoro može reći *milostivo*), i ja im se povinovah, samo plačući i klimajući glavom, poput nekoga ko ne poseduje sposobnost da razlučuje i odlučuje. Pridružila nam se Jošiko, i bilo nas je četvoro. Dugo smo se njihali u automobilu, dok u suton nismo stigli pred vrata jedne velike bolnice usred šume.

Mislio sam da su me odveli u ludnicu.

Mladi doktor me je ispitao tako obzirno i pažljivo da mi je bilo neprijatno, te reče, uz skoro stidljiv osmejak:

„Dobro, neko vreme ćete se ovde odmarati.“

Na odlasku, Jošiko mi je dala vreću s presvlakom, te je tiho iz pojasa izvadila one injekcije i ostatak morfina. Nije valjda mislila da je to stvarno vijagra?

„Ne, ne treba mi više.“

Kako neobično! To je bio prvi i jedini put u mom životu da mi je neko nešto ponudio a da sam ga

odbio. Moja nesreća je bila nesreća onog koji ne ume da odbije. Strahovao sam da to u mom srcu i srcu osobe koja nudi ne proizvede ogromnu rupu koja nikad neće moći da se zakrpi. Međutim, u tom trenu ja odbih morfin, za kojim sam ludački žudeo, vrlo lako i prirodno. Da li me je strefilo Jošikino „božansko neznanje”? Da se nisam možda već tad izlećio od zavisnosti?

Ipak, već sledećeg trenutka me je onaj mladi doktor stidljivog osmeha sproveo u jedno bolničko krilo i – *cangr* – zaključao me. Bio sam u ludnici.

Na uistinu čudesan način ostvarilo se ono moje buncanje posle diala, kad sam rekao da idem negde gde nema žena. U tom krilu su svi ludaci bili muškarci, i medicinske sestre su bile braća, i ne beše nijedne žene.

Više nisam bio čak ni zločinac, već ludak. Ne, ja tvrdim da nisam bio lud. Ni jednog jedinog trenutka nisam poludeo. Ali avaj, svi ludaci to za sebe kažu. Drugim rečima, ko je u ovoj bolnici, lud je, ko je van nje, normalan je.

Bože, odgovori mi: je li greh ne opirati se?

Zaplakah na Masaov čudesni, divni osmeh, sedoh u kola zaboravivši na odlučnost i otpor, beh ovde doveden i postadoh ludak. Čak i da napustim ovo mesto, večno će me žigosati kao ludaka – ne, kao bogalja.

Ne-čovek.

Ja sam u potpunosti prestao da budem čovek.

Došao sam ovde početkom leta i video kroz gvozdena šipke na prozoru crveni lokvanj kako cveta

na jezercetu u bolničkoj bašti. Tri meseca je otad prošlo, u bašti je procvetala uresnica, a iz Tohokua je iznenada došao stariji brat zajedno s Ribom da me pokupi. Rekao je, svojim uobičajeno preozbiljnim, napetim tonom, da je otac umro krajem prošlog meseca od čira na želucu, i da oni više neće propitivati moju prošlost, terati me da se sam izdržavam ili da nešto radim, ali da zato smesta moram da napustim Tokio – za čim god u njemu žalio – i otpočnem život na selu da se oporavim. Da je Riba sredio sav kaos koji sam u Tokiju napravio, i da za to ne moram da brinem.

Pred očima mi isplivaše zavičajni predeli, i ja blago klimnuh glavom.

Pravi bogalj.

Otkad saznah da je otac umro, nestade sva snaga iz mene. Nema više oca – nema više onog dragog a strašnog prisustva koje ni na tren nije napuštalo moje srce. Učini mi se kao da se ćup svih mojih patnji najednom ispraznio. Pomislih čak i da je bio tako težak baš zbog oca. Kao da sam ostao bez imalo energije. Više nisam bio sposoban ni da patim.

Brat je ispunio svoje obećanje. Četiri-pet sati vozom južno od rodnog sela bila je jedna primorska banja, neobično topla za Tohoku. Brat je na obodu te naseobine našao i kupio mi jednu kuću, skoro kolibu, poprilično široku, ali vrlo staru, čiji su se zidovi ljuštili, stubovi bili izjedeni od buba i nije se ni mogla obnoviti. Uz kuću mi je dao jednu ružnu, riđu služavku od skoro šezdeset godina.

Od tada prođe malo više od tri godine, a mene je u međuvremenu Tecu, ta stara služavka, više puta

na neki čudan način napastvovala. Ponekad bismo se čak i svađali kao muž i žena, a moja pluća su čas 'zdravila', čas obolevala, čas bih smršao, čas se ugojio, ili počeo da kašljem krv. Juče poslao Tecu u seosku apoteku da mi kupi kalmotin. Vratila se s kutijicom nešto drugačijeg oblika nego inače. Nisam na to obraćao pažnju. Popih čak deset tableta pred spavanje, ali mi se uopšte nije spavalo. Čudih se tako neko vreme, dok mi nije pozlilo, te odoh u toalet i dobih strašan proliv. Još tri puta sam te noći išao u toalet. Ne mogoh da se načudim, te opet pogledah kutijicu; na njoj je pisalo *Henomotin*. Laksativ.

Legoh na leđa i stavih na stomak flašu s toplom vodom. Zaustih da se požalim Tecu:

„Ovo nije kalmotin nego henomotin!”

Međutim, prsnuh u smeh pre nego što sam uspeo išta da kažem. „Bogalj” je, izgleda, komična imenica. Popije laksativ da bi zaspao.

Nema više ni sreće ni nesreće. Postoji samo prolaznost sviju stvari.

Jedino to mi se učinilo istinitim u celom ovom „ljudskom” svetu, u kom sam živio kao u paklu.

Sve prolazi.

Ove godine punim dvadeset i sedam. Načisto sam osedeo, te mi većina ljudi da četrdeset ili više.

EPiLOG

Ne poznajem lično ludaka koji je sastavio ove zapise. Međutim, čini mi se da poznajem nekoga ko mi liči na vlasnicu bara iz Kjobašija koja se u njima pojavljuje. Sitna osoba nezdravog tena i izduženih, uzanih očiju, visokog nosa, s nekakvom čvrstinom – možda se pre moglo reći *lepotan* nego *lepotica*. Izgleda da je u ovim zapisima opisan Tokio iz hiljadu devetsto tridesete, trideset prve, druge, ali kad je mene drug vodio u taj bar da pijemo viski sa sodom, već je bila trideset i peta, kad je vojska polako počela da preuzima poluge moći, te tamo nisam sreo čoveka koji je ovo napisao.

Međutim, u februaru ove godine posetih jednog druga koji se zbog rata evakuisao iz Tokija u grad Funabaši u Čibi. On mi je drug iz „studentskih dana“, a sad predaje na jednom ženskom univerzitetu. Zamolio sam ga da mi pomogne u provoda-

a i da usput kupim malo sveže ribe za porodicu, stavio na leđa ruksak i uputio se ka Funabašiju.

Funabaši je poprilično veliki grad koji izlazi na prljavo more. Moj drug se tek skoro doselio; niko od meštana nije znao da mi kaže gde živi. Bilo je hladno, a i leđa su me bolela od ruksaka, te uđoh u jedan kafić, privučen zvukom violine sa gramofona.

Vlasnica mi je bila poznata. Upitah je ko je, i shvatih da je to vlasnica onog malog bara u Kjobašiju od pre deset godina. I ona se mene setila; oboje se iznenadismo, nasmejismo, i stadosmo prepričavati šta smo radili tokom bombardovanja, tu izlizanu, uobičajenu priču, kao da se hvališemo, iako nas niko za to nije pitao.

„Uopšte se nisi promenila.“

„Ma kakvi. Ja sam baba. Škripuću mi kosti. Ti si još mlad.“

„Ja mlad! Imam već troje dece. Došao sam da za njih kupim malo ribe.“

Razmenismo ono što se inače kaže kad se neko vidi posle dugo vremena, i propitismo se o zajedničkim prijateljima. Ubrzo, ona promeni ton i upita me da li poznajem Jozoa. Rekoh joj da ga ne znam, te ona ode iza šanka i vrati se s tri sveske i tri fotografije.

„Izvoli. Možda ti posluži za neki roman.“

Ja nisam bio od onih pisaca koji mogu da koriste tuđ materijal, te krenuh da joj ih vratim, ali me privukoše fotografije (o tome koliko su čudnovate pisao sam i u prologu), pa ih ipak zadržah. Rekoh:

„Svratiću opet pre nego što odem. Da ne znaš možda gde živi *taj-i-taj*, ulica *ta-i-ta*, profesor na ženskom univerzitetu?”

I ona je bila doseljenik – znali su se. Reče da ponekad dođe i u kafić. Živeo je odmah tu, blizu.

Te večeri popih malo sa drugom, te kod njega prenoćih, ali ni oka nisam sklopio, udubivši se u tri sveske koje mi je vlasnica dala.

U tim zapisima je priča o nekim prošlim vremenima, ali sigurno će biti zanimljiva i savremenici. Učini mi se značajnim da ih dam nekom časopisu na objavljivanje bez izmena.

Za decu kupih samo sušenu ribu. Stavih ruksak i napustih prijatelja, te svratih u onaj kafić.

„Hvala ti za juče. Uzgred, mogu li one sveske neko vreme da ostanu kod mene?”

„Naravno.”

„Je l' čovek koji ih je ispisao još živ?”

„Nemam pojma. Pre desetak godina je na adresu bara u Kjobašiju stigao paket s tim sveskama i fotografijama. Mora da ih je Jozo poslao, ali na paketu nije pisala adresa, nije bilo čak ni imena. Paket je nekim čudom preživeo bombardovanje. I ja sam ih tek skoro cele pročitala...”

„Jesi li plakala?”

„Ne plakala, koliko... Džaba. Kad ljudi onako propadnu, više ne možeš ništa...”

„Ako je od tada prošlo deset godina, možda je već umro. Verovatno ti je to poslao da ti se zahvali. Mislim da neke stvari preuveličava, ali izgleda da si i ti podosta pretrpela. Ako je sve ovo istina, i ja

bih poželeo da ga odvedem u ludnicu da sam mu prijatelj."

"Njegov otac je kriv", reče ona nehajno. „Jozo, kakvog smo ga mi znali, bio je tako iskren, pažljiv, samo da nije pio... ma, i kad je pio, bio je dobro de-
te, kao Bog."

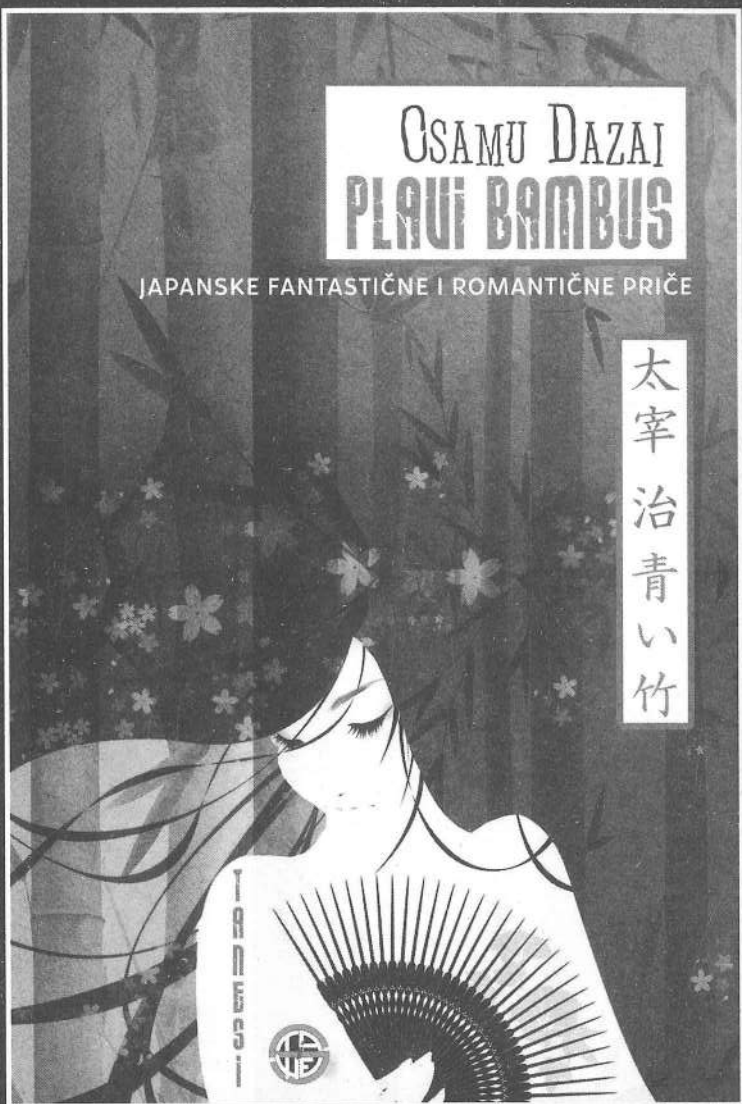
Osamu Dazai
PLAVI BAMBUS

U PRIPREMI

OSAMU DAZAI
PLAVI BAMBUS

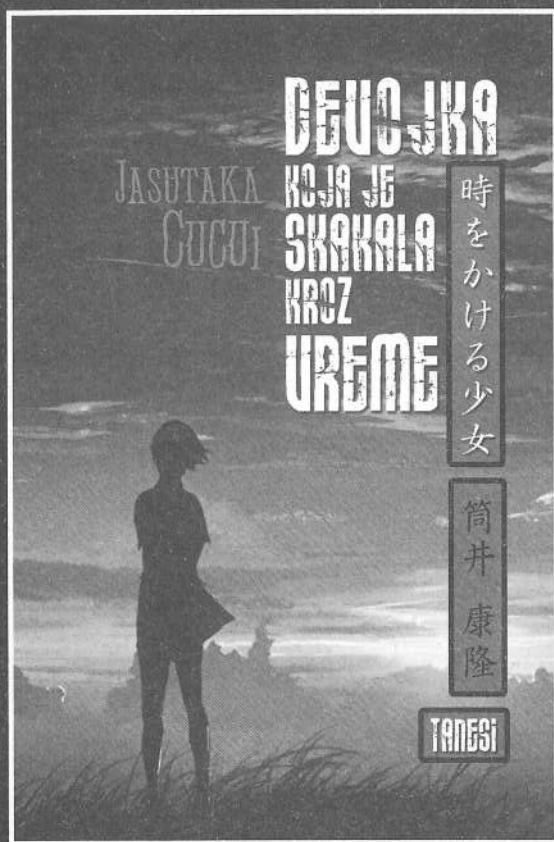
JAPANSKE FANTASTIČNE I ROMANTIČNE PRIČE

太宰治
青い竹

Jasutaka Cucui

DEVOJKA KOJA JE SKAKALA KROZ VREME

Pred vama je jedna od najpoznatijih i najčitanijih Cucuijevih knjiga, kako u Japanu, njegovoj rodnoj zemlji, tako i u svetu. *Devojka koja je skakala kroz vreme*, je priča o petnaestogodišnjoj učenici, Kazuko, koja sasvim slučajno otkriva da ima sposobnost da skače u prošlost ili u budućnost. Tragajući za razotkrivanjem identiteta mistične ličnosti, za koju veruje da joj je podarila ove paranormalne sposobnosti, ona mora da prevaziđe granice vremena i prostora, i preispita šta su snovi, a šta stvarnost.

Po ovoj knjizi snimljeno je nekoliko televizijskih serija, igrani film, urađen je manga strip, kao i čuvena anima koju je potpisao proslavljeni Mamoru Hosoda.

Knjiga sadrži i novelu *Tvar od koje su noćne more sačinjene...*

Najlepša stvar u vezi sa Cucuijem je način na koji se, gotovo spontano stapaju prošlost i fantazija.

Filip Henšer, Dejli telegraf.

Osamu Dazai

SUNCE NA ZALASKU

Roman *Sunce na zalasku* zasnovan je na transponovanim elementima pišćeve biografije. Pripovedanje u prvom licu ostvareno je na vrlo sugestivan i umetnički uspeo način, pa se zato smatra da je Osamu Dazai usavršio roman u novijoj japanskoj književnosti. *Sunce na zalasku* pripoveda o nestajanju starog japanskog sveta, odmah posle Drugog svet-skog rata, obeleženog vremenom lomova i haosa.

Majka kao prava

plemkinja tiho i smireno završava svoj vek. Naodi, teški narroman, umoran od života, nasilno ga prekida, poveravajući tajnu svojoj sestri: bio je iskreno zaljubljen u suprugu slikara, koja je opisana kao Bogorodica. Pisac Uehara, u kome ne teče plava krv, čeka svoj neumitni kraj – smrt zbog tuberkuloze. Uprkos nihilističkom pogledu na svet, koji ne iskupljuje ni ideologija ni vera, Osamu Dazai pri kraju romana ostavlja tračak poslednje nade: rađanje novog života. Dok svi umiru, jedino Kazuko, glavni lik i ujedno pripovedač romana, nastavlja da živi, očekujući dete.

Teško je proniknuti u najdublje tajne ljudske duše, u strahove i moćne kovitlace zastranjenosti. Neke od tih najmračnijih tajni ispričaće vam veliki japanski posleratni pisac Osamu Dazai u romanu *Nečovek*, kroz ispovest i stradanje protagoniste, Obu Jozoa. Šta je to što ljudsko biće dovodi do ambisa i neprestano ga privlači da pada i tone u svoj nepovrat i posrnuće? Koliko dugo mora da traje patnja da bi jedan čovek osetio svoje nepripadanje ovom svetu i, da li taj sunovrat može da se sagleda ili razume, neka su od pitanja koja nameće čitanje ovog romana.

Iako je Dazai odrastao kao japanski aristokrata, već u njegovom detinjstvu koje je proveo bez majke, začeta je klica otuđenosti. Celim svojim bićem, razapet između tradicije kojom je zadojen, i emotivnošću posrnutog „Zapada“ sa svojim iluzionističkim slobodama, koje su pisca toliko privlačile i bunile, isto kao i glavnog junaka, koji spas i nedostatak ostvarenosti neprestano traži u samouništenju. Jesu li to griže savesti zatalasane pijanstvom, povlađivanjem strastima, mentalnom dezorijentisanošću, kao i žudnjama za utrnulošću gde bol i patnja nestaju, na čitaocu je da pronikne sve nedorečenosti...

Tatjana Simonović

www.tanesi.co.rs